

Herkese merhaba! Bu notlar, üniversite sınavı için mezuna kaldığımda felsefe grubu için tuttuğum deftere aittir.

Notlarımı PDF olarak paylaşma amacım, birebir benim notlarımdan çalışın diye değil, nasıl bir düzende çalıştığımı görmeniz, bilgi sahibi olmanız ve çalıştığınız kaynaklarda olmayan bilgiler varsa notlarımdan bakabilmeniz içindir.

*Lütfen çalışacağınız konuyu sadece benim notlarımdan okuyup test çözmeye geçmeyin. Bir başkasının kendi anlayacağı şekilde tuttuğu notlar aynı şekilde size fayda sağlamayabilir. **Kendi araştırmalarınız ve anlayacağınız şekilde tuttuğunuz notlar en verimli çalışma şeklinizdir her zaman.***

Felsefe grubuna nasıl çalıştığımı, bu notları hangi kaynaklardan çalışarak hazırladığımı ya da sınav tavsiyelerimi okumak isterseniz blogumdaki **“ÜNİVERSİTE SINAVINA EVDE HAZIRLANMAK”** adlı yazımı inceleyebilirsiniz.

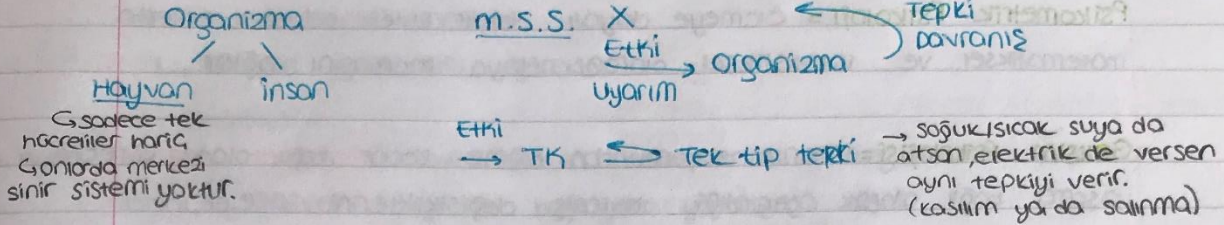
Sorunuz ya da eklemek istedikleriniz olursa bana eocezozer@gmail.com adresinden ya da **@referanscercevesi** adlı instagram hesabımdan ulaşabilirsiniz. (@hayalleregidenyolum hesabımdan taşındım.)

Sınav maratonunuzda hepinize başarılar dilerim. Umarım emeklerinizin karşılığını alırsınız.
Sevgiler,
Ece.

merkezi sinir sistemi
→ belli ölçüde gelişmiş
canlılar.

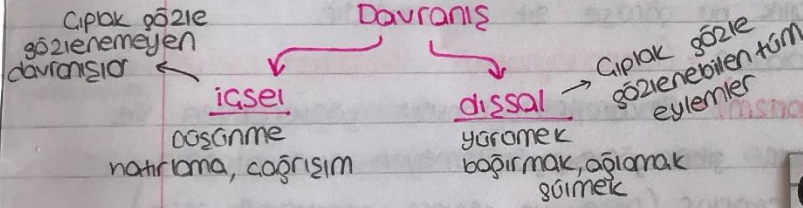
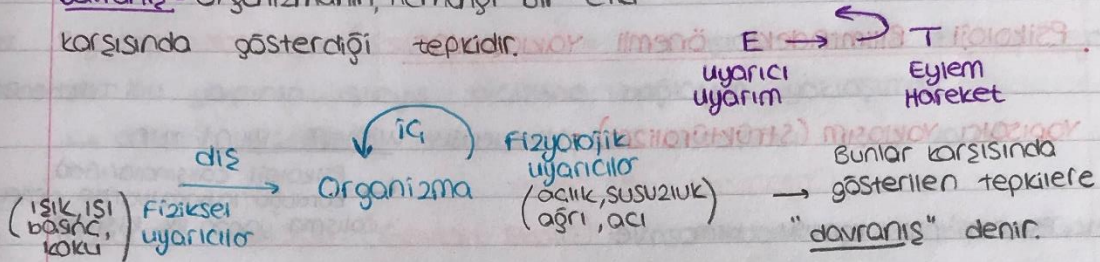
Psikoloji : Organizma davranışlarını inceleyen pozitif bir bilimdir.

→ Gözlem ve deneyi kullanır. Elde ettiği sonuçları matematiksel olarak değerlendirir.

Davranış = Organizmanın, herhangi bir etki

karşısında gösterdiği tepkidir.

1

@hayalleregidenyolum

Psikoloji'nin Alt Dalları

Klinik Psikolojisi = Davranış bozukluklarının teşhis ve tedavisiyle uğraşır.

→ Akıl sağlığı bozuk, gözetim altında tutulması gereken kişilerle ilgilenir.

Danışmanlık Psikolojisi = Benzer öğretmenlerin çalışma yaptığı alan.

Akademik, mesleki sorunları olan kişilere yol gösterilir.

Eğitim Psikolojisi = Neyi, kime, en iyi şekilde hangi yöntemle öğretebiliriz.

Sosyal Psikoloji = Bireyle grup arasındaki etkileşimi araştırır.

Endüstri Psikolojisi = Herhangi bir işletmede, verimi yükseltici etkilere saptanması gibi çalışmaların nasıl düzenleneceği konusunu inceler.

DeneySEL Psikoloji = fizyolojik yapının davranışlar üzerinde olan etkilerini araştırır.

@hayalleregidenyolum

Psikometrik Psikoloji = Ölçmeye dayalıdır. Elde edilen verilerin matematiksel ve istatistiksel olarak ortaya konmasını sağlar.

Gelişim Psikolojisi = insanın doğumundan ölüme kadar bağlı olan süreçte yaşama bağlı olarak geçirdiği davranış değişikliklerini inceler.

Psikoloji Bilimindeki Önemli Yaklaşımlar

2

• Titchener

Yapısalcı Yaklaşım (Strüktüralizm) = Kurucusu Wilhelm Wundt tur.

↳ Psikoloji çalışmalarında, kurduğu laboratuvarında deneysel çalışma yapan ilk kişidir.

↳ Psikoloji'nin konusu bilinç ve

bilinci oluşturan yapılar olmalıdır. Yöntemi de iç gözlem olmalıdır.

↳ Buna karşılık davranışçılık, bu görüşe zıt bir yaklaşımdır.

Kurucu
• Watson
Temsilciler
• Pavlov
• Thorndike
• Skinner

Davranışçı Yaklaşım (Bihyvizizm) = Psikolojinin konusu gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlardır. Bilinç gibi gözle görülemeyen alan olamaz diyerek, yapısalcılara karşı çıkarlar. (Deney ve gözlem yapılmadığı için)

(Psikodinamik)

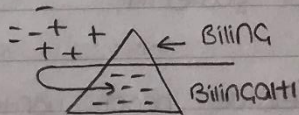
Psikodinamik Yaklaşım = Sigmund Freud'a göre ;

(Derinlik, Dinamik Psikolojisi) insanın davranışlarını anlamak için bilincine değil de bilincaltına bakmak gerekir.

• Horney
• Jung
• Adler

↳ Asıl problemi oluşturan bilincaltına itilen şeylerdir.

Freud bunu buz dağına benzetir.

insanın ruhsal yapısı = Bilincaltı, bilinç ve bilinç öncesi

(id)

(ego)

(superego)

id (ilkel benlik)

Ego (denge mekanizması)

Super Ego (toplumsal benlik)

(Varoluşçu / Egzistansiyalizm)

• Maslow
• Rogers

Hümanistik Yaklaşım = İnsanı temele alan, insan davranışlarının etkisinde kalınan ihtiyaçlara bağlı olan görüştür.

↳ Her insanın gereksinimleri farklı olduğundan, bunların giderilmesi de birbirinden farklı olacaktır.

↳ Empati yapması gerekir.

• J. Piaget

Bilişsel Yaklaşım = Davranışların nedenlerini deneyimlerle kazanılan bilginde biriken bilgilere bağlı olan yaklaşıma denir.

• A. Meyer

Biyolojik Yaklaşım (Psikobiyojik) = Davranışların nedeni biyolojik yapıya ve bu yapının işleyiş biçimine bağlı olan yaklaşımdır.

↳ Davranış üzerinde hormonlar, sinir sisteminin etkisi vardır.

• Wöhler
• Köhler

Bütüncül Yaklaşım (Gestalt Ekolü) = İnsan davranışları bir bütündür. Parçalara bölünemez.

@hayalleregidenyolum

• William James
• John Dewey

İşlevci Yaklaşım (Fonksiyonalizm) = Psikolojinin konusu, insanın çevreye uyum sağlamasını gerektirecek davranışları yapmasına bağlıdır.

↳ Her davranışın bir işlevi vardır. Amaç, çevreye uyum.

Psikolojinin Yöntemleri

Tümdengelim → Genelden özele

Tümevarım → Özele genelle

Betimleyici → Tanımlama, tasvir etme (anket, biyografi, mülakat, gözlem)

Deneyisel Yöntem → Bağımlı, bağımsız değişken arasındaki ilişki

Neden - Sonuç

Bağımsız Değişken

Bağımlı Değişken

Etkileyen
(Olaya yol açan)

Etkilenen
(Ortaya çıkan)

Deney Grubu = Bağımsız değişkenin üzerinde uygulanır.

Kontrol Grubu = Hiçbir şeyin uygulanmadığı grup. Koşullarda değişiklik yapılmaz.

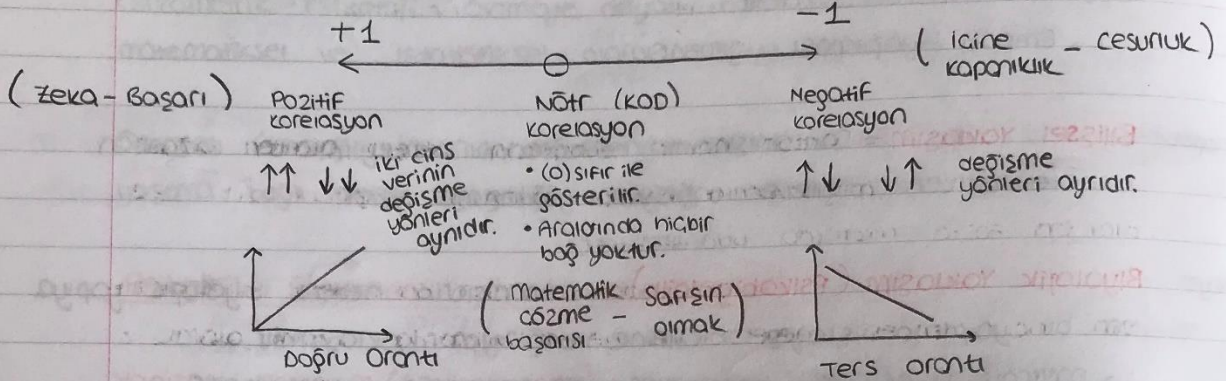
↳ Deney grubuyla karşılaştırmak içindir.

İstatistiksel Yöntem → Elde edilen sonuçların matematiksel olarak dile getirilmesidir.

↳ Aritmetik ortalama, mod, medyan

Korelasyon, -1'e ya da +1'e gittikçe artar, sıfıra gittikçe azalır, yok olur.

Korelasyon Yöntemi = iki cins veri arasındaki bağıntılı ilişpetiren yöntem "korelasyon", bu bağıntılı iliş getiren sayısal değere "korelasyon katsayısı" denir.

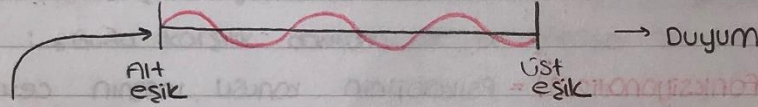

Organizma ve Çevre

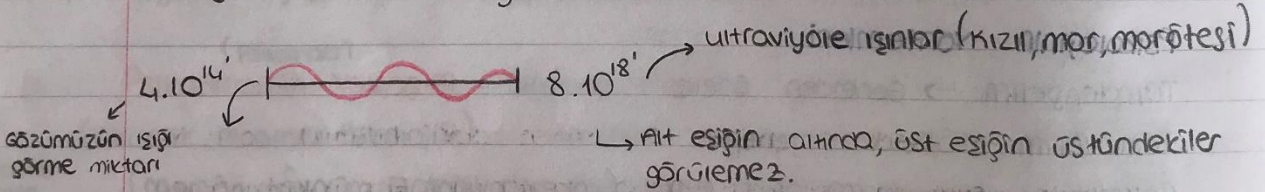
4

Duyum eşiği =

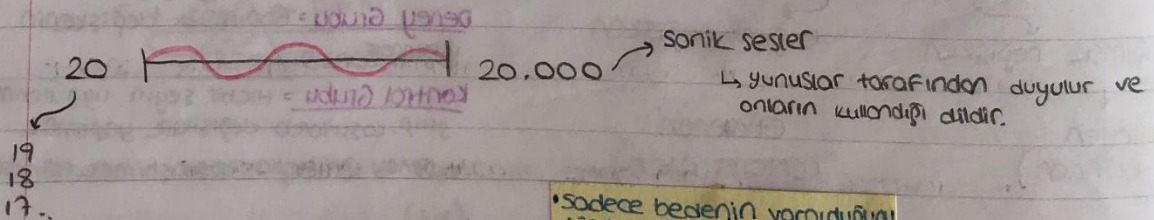
@hayalleregidenyolum

Duyum = Uyarıcının beyindeki yalın etkisi. Alt eşik ten hafif uyarımlar alanı. Üst eşik en fazla duyumlatabilen alan.

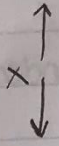
• Her organizmanın duyum eşiği birbirinden farklıdır. Bizim göremediğimiz üst eşikten fazlasını yılanlar ve arılar görebilir.

19
18
17
desibel
sesleri
duyamayız.

→ köpekler, insanların
duyamadığı sesleri
duyabilir.

• Sadece bedenini var olduğunu
düşünen görüş "maddecilik"
• Sadece zihnini var olduğunu
düşünen görüş "Panpsisizm"

Fark Eşiği = Herhangi bir uyarıcının şiddetindeki artışı ya da azalışı ayırt ettiğimiz noktaya denir.

500 W ampul var +2 eklerince 700 W olduğunu anlarız.
-1 400 W artık olduğunu fark ederiz.
İhtesi yakılmış.

Uyarılmanın Türü

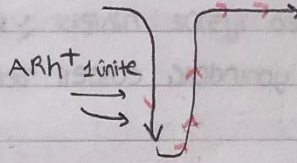
Yetersiz uyarılma = Organizmanın uyarılması gerekli olduğundan azdır.

Aşırı uyarılma = organizmanın normal davranışlar yapması için gerekli olduğundan fazla miktarda uyarılmasıdır.

Dengelenme (Homeostatis) = Organizmanın normal davranışlar sürdürebilmesi için vücut dengesini gerekli ve yeterli miktarda uyarım alarak dengeyi korumasıdır.

Distal dengeleme

5

İçten dengeleme

= kandaki şekerin azalması durumunda, beynin karaciğerden glikoz alması.

Adaptasyon = Duyu organlarından herhangi birisinin belli bir süre etkisinde kaldığı uyarıcıya alışması demektir.

↳ Evine yakın yerde cöp döküm merkezi olan adamın, bir süre sonra kokuyla alışması ve farketmemeye başlaması.

@hayalleregidenyolum

Duyarsızlaşma = Belli bir heyecana neden olan durumla çok sık karşılaşan bireyin, bir süre sonra o durumdan etkilenmemesidir.

↳ Acilde çalışan tıp öğrencilerinin hergün kanamalı hasta gördüğünde artık duygusal olarak alışması.

Algı = Duyumların bütünleştirilerek yorumlanması, anlamlı hale getirilmesi ve ne olduğunu bilmesidir.

↳ Sesi ısıtmak duyum "Hoca tahtaya vuruyor" demek algıdır.

Algıda seçiciliği etkileyen dış faktörler;
- Tekrar - Hareketlilik
- Tutarlılık - Zıtlık
- Değişiklik

• Duyum nesnel, algı ise öznel bir süreçtir.

→ Duyum yeniden zihinde canlandırılmaz aysa algı, bellekte yer ettiğinden yeniden canlandırılabilir. (hatırlama)

Dikkat: Psikofizik enerjinin (düşüncenin) belli bir olaya ya da noktaya odaklanmasıdır.

→ oluşmasında iç etmenler; meslek, ilgi, beklenti, uzmanlık alanları..

→ " dış etmenler; büyüklük, parlaklık, renklilik, şiddet, ortam..

Algıda Seçicilik: Düşüncenin birçok uyarıcı içinden herhangi birine odaklanması ve o uyarıcının diğerleri arasından seçilip ayırt edilebilmesidir.

→ Dikkatin odak noktasında gerçekleşir.

→ Aq biri, buzlu camın arkasındaki baya kutularını yiyecek olarak algılar.

(kontrast)

Zıtlık = Beyaz bir kadın ve yanındaki cüsseli zenci erkek.

Algıda Değişmezlik: Nesnelerin, değişen fiziksel koşullara rağmen, hep ilk haliyle algılanmasıdır.

→ Yukardaki pilot, aşağıda kalın havaalanını küçük görür ama küçük olmadığını bilir.

@hayalleregidenyolum

6

Algıda Organizasyon: Bir nesneyi ya da durumu oluşturan uyarıcıları parça parça değil, bütünlük halinde algılamaya denir.

→ Bir melodiyi tek tek notalar halinde değil de bir müzik parçası olarak dinlememi2 ve algılamami2.

→ 3 tür organizasyon vardır; şekil-zemin (nesne-fon), tamamlama ilişkisi, gruplama ilişkisi

Nesne-fon: Nesneler küçük ve önde, fon ise arkada ve büyük olarak yer alır.

Tamamlama ilişkisi = uyarıcılar arasında bırakılan boşlukları zihnin tamamlaması.

244

→ açgönlü olarak algılanır.

Gruplama ilişkisi = Benzer olan uyarıcıları zihin tarafından gruplanarak algılanırlar.

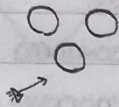
+++ +++
--- ---

↳ Benzerlik, yakınlık, süreklilik ve simetriklik temel ipuçlarını verir.

|| || → bir algı olarak algılanır

|| || → birlikte algılanır

↳ Derinlik algısı = Bir arada bulunan uyarıcıların perspektif özelliklerine göre 3 boyutlu olarak algılanmasına yardımcı olur.

Aynı boydaki topları
önde olanın daha büyükmüş
gibi algılanması.

↳ Zaman Algısı = Uyarıların veya nesnelerin birbirlerine göre değişimleri nedeniyle oluşan algı durumudur.

↳ Öznel zaman algısı ; kişinin süreyi olduğundan kısa ya da çok uzunmuş gibi algılamasıdır.

7

ahayalleregidenyolum

Algı Yanıtları

İlüzyon

Hallüsinasyon (sanrı)

→ Duyuların yanıltılması.

Nesne var.

→ Ortada bir şey yokken, görmek olmayan şeyleri algılamak.

(Akıl hastalıklarında veya travmalar sonucu görülebilir.)

Nesne Yok.

Temel Fark:

Nesne

Fiziksel

Psikolojik

- optik (göz merkezli)

- Bireysel korku, endişe kaynağıdır.

↳ Tüm insanlarda aynıdır. Göz merkezli yanıtlardır.

↳ Kişiden kişiye değişir.

o o o → korkusundan dolayı
✓ / yılan olarak algılanması.

~ → ip

✓ → cubuğu kırık gibi görmek.

Algıyı Etkileyen Faktörler

Algıyı hazırlayıcı kurulum : insanın önceden belirli şeyleri algılamaya hazır olması durumudur.

→ Kafede arkadaşlarını bekleyen birinin arkadaşlarını görünce "hen geldi" demesi.

↳ Kişiyi harfler gösteriliyor. sonra 13 rakamını gösterdiklerin "3" harfi olarak algılanması.

→ Öğrenmenin algıya etkisi vardır;

Hayatında hiç avakado görmemiş biri, avakadoyu görünce oyuncak zannedebilir.

→ Güdülerin algılamada etkisi vardır;

İlgiler ve ihtiyaçlar bireyi harekete geçirir.

↳ Sıradan bir erkek, onu seven kadının gözünde dünya yakışıklısı görülebilir.

Öğrenme, Düşünme, Bellek Güdülenme-Heyecan-Savunma mekanizmaları

Gereksinim → Dürtü → GÜDÜ → GÜDÜLENME

↓
motiv

↓
motive

Güdü = Organizmayı belirli bir amaç doğrultusunda harekete hazırlayan iç ya da dış etmenlere denir. (açlık, susuzluk, sevilme, başarılı olma)

Güdüler

Fizyolojik

Açlık, susuzluk, uyku, acı-öğürden kurtulmak

Toplumsal (sosyal)

↳ öğrenme sonucu ortaya çıkar.

↳ insano özgüdür. (seviilmek, saygı görmek...)

• doğustandır. öğrenilmemiştir.

Bir türün tümünde görülen kalıplanmış davranış biçimi.

İç güdü

Refleksif

→ Doğustandır. öğrenilmemiştir.

Dış uyarıcı sonucu gösterilen ani ve istem dışı tepkidir.

↳ Amaç, canlıyı tehlikelerden korumaktır. (fırıatılan bir cisim karşısında eğilmek.)

→ Omurluğa bağlı, istem dışı hareketler.

↳ düşünme, bilinci bir davranış olduğu için beyne bağlıdır.

↑ iç güdü ↓ zeka
↑ zeka ↓ iç güdü

İç güdü ve zeka ters orantılıdır.

→ İç güdülerde dış uyarıcı bulunmaz.

Hayaller Regiden Yolum

Heyecan = Birden ortaya çıkan ve duygusal calkantılara yol açan, beraberinde bedensel değişiklikler gösteren duygusal durumlarıdır.

↳ kalp atışı hızlanır. Solunum sıklaşır. Ellerde titreme. Deride sararma, elektrikleme, kızarma, ağız kuruluğu, göz bebeklerinde büyüme...

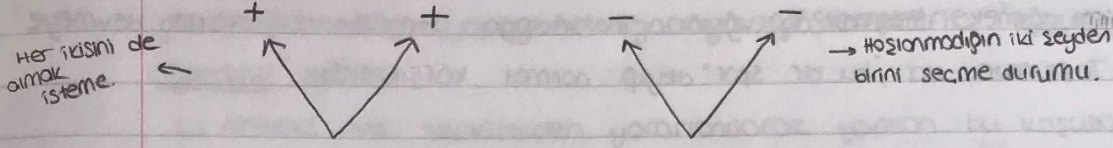
Engellenme = Güdülerin etkisinde olan organizmanın herhangi bir davranış yapmak istediğinde önüne bir engel çıkması durumudur.

↳ Engellenme sonucu istenilen davranışın olmaması hayal kırıklığına yol açar.

↳ Kişisel Engeller (iç) → Psikolojik, biyolojik

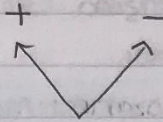
↳ Çevresel Engeller (dış) → Fiziksel, sosyal çevre

Çatışma = Aynı anda beliren ve eşit önemde olan iki şeyden birini seçememe durumudur. Bu da kararsızlıktır.

Yaklaşma Yaklaşma

Kaçınma-Kaçınma
(Uzaklaşma-Uzaklaşma)

→ Bir yönüyle istenen, diğer yönüyle istenilen iki tarafın bulunduğu iki şey arasında kalma.

Yaklaşma - kaçınma

@hayalleregidenyolum

Savunma mekanizmaları = Gerginlik yaratan durumdan kurtulmak içindir.

↳ sürekli kullanım sonucunda akıl hastalıkları oluşur.

↳ Sorunu kökten çözmez. Sorunu, gecici olarak giderir.

↳ Mantığa Bürüme, bahane bulma, akla uygun hale getirme dediğimiziz

Rasyonalizasyon (Akılcılar) = Kişinin yapamadığı bir şey için gerekçe gösterme durumudur. İleri sürülen bahane, akıl ve mantık ilkelere uygun olmalıdır.

↳ Yön Değiştirme = Öfkenin, hırsın, intikamın yönünü güçlü olandan güçsüz ana kaydırmaktır.

↳ Öfkenin çıkarıldığı kişi daha zayıf biridir.

9

↳ Hayal Kurma (Fantazi) = Kişinin, gerçekleşmesini istediği beklentilere hayal dünyası ile erişmesi, bundan mutluluk duymasıdır.

↳ Bastırma (unutma) = Bireyi rahatsız eden birtakım olaylar vardır. Bunları bilinçaltına iterek kurtulur. Gerçekten unutmaz.

↳ Yansıtma = Suçunu kendi dışındaki kişiye ya da nesneye atma.

↳ Model Alma (Özdeşim Kurma) = Beğenilen insanlar gibi olmaya çalışmak. (çocukların anne, baba gibi davranması)

↳ Ödönleme = Bireyin bir alandaki başarısızlığını, fiziksel alandaki eksikliğini, (bocanın olmaması) başka bir alandaki başarısıyla gidermesine denir.

↳ Yüceltme = Engellenmiş istekler, düşünceler edebiyat, spor, sanat alanlarında aktif hale gelir.

↳ Birilerini dövmek isteyen çocuğun tekvandoya gitmesi ve orada dövmeye çalışması. Toplumun da "bu bir spor" deyip normal karşılaması.

↳ Gerileme (ilkele dönme) = Kişinin aşmış olduğu davranış basamaklarına geri dönmeleridir.

↳ 10 yaşındaki çocuğun, kordesini doğunca, biberandan içmek istemesi.

↳ Polyanna (Tatlı Limon) = Olaylara hep iyi taraftan bakmak.

↳ Yadsıma (inkâr etme) = Rahatsız edici bir durumu görmek istememe, yok sayma söz konusudur.

↳ Samurcan birinin arkadaşı "nasılsın" dediğinde "yok bir şey" demesi.

↳ Karşıt Tepki Geliştirme (Reasyon, Formasyon) = Asıl hissettiğinin tersini söyleme, tersini yapmadır.

↳ Hiç sevmediği birine, çok seviyormuş gibi davranması.

Anormal Davranışlar = Normalden sapmış davranışlar.

↳ Sonuçunda ruh hastalıkları ortaya çıkıyor.

↳ beyin ve beyin bölümü (organik)
↳ psikolojik

Nevrotik Bozukluklar = En hafif akıl hastalıklarıdır. Toplum içinde yaşayabilirler. Düzenli hayatları vardır. İlaç tedavisi uygulanır. (depresyon)

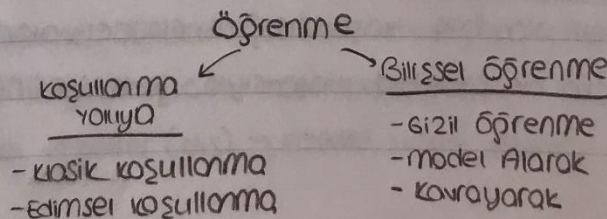
(psikoz)

Psikotik Bozukluklar = Ağır davranış bozukluklarıdır. Kişi kendisinin nerede olduğunu, kim olduğunu bilmez. Hasta olduğunun farkında değildir. Klinikte tedavi edilmeleri zorunludur. (şizofreni, paranoya, manik depresif)

Öğrenme, Düşünme, Bellek

Tekrar ya da yaşantı sonucu davranışlarda ortaya çıkan kalıcı değişikliklere "öğrenme" denir.

@hayalleregidenyolum

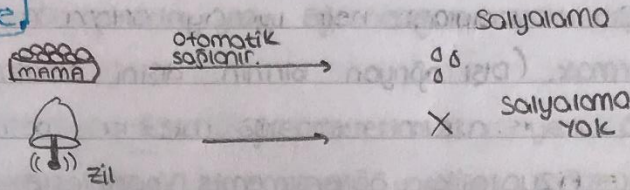
Koşullanma Yoluyla Öğrenme

• Klasik Koşullanma = Organizmanın tekrarlar sonucu, doğal bir uyarıcıya gösterdiği tepkiyi, yapay bir uyarıcıya göstermesine "koşullanma yoluyla öğrenme" denir.

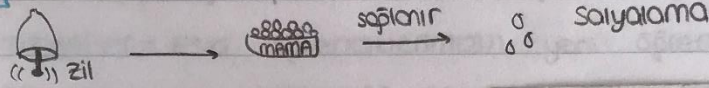
↳ Refleks ve tepkilerden yararlanılarak yapılan bu koşullanma türüne "klasik koşullanma" denir.

• İlk çalışmaları "Ivan Pavlov" yapmıştır.

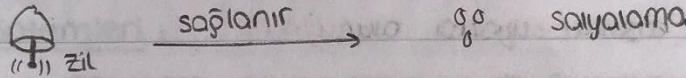
Koşullanmadan önce

Koşullama sırasında

Koşullanmadan sonra

@hayalleregidenyolum

Koşulsuz (Doğal) Uyarıcı = Koşullanmadan önceki herhangi tepkisel davranış.

Koşullu (Yapay) Uyarıcı = Başlangıçta organizmada tepkiye yol açmayan, belli koşullar sonra tepki uyandırmaz.

↳ Koşulsuz Tepki = köpeğin salya akıtması

↳ Koşullu Tepki = " zil sesine salya akıtması.

Genelleme: Doktorlardan korkan çocuğun tüm beyaz önlüklerden korkması.

Ayırt Etme: Çocuğun sadece beyaz önlüğü doktorlardan korkması. Beyaz önlük giyen öğretmen, kasaplardan korkmamayı öğrenmesi.

Sönme (Deneyisel Çözünme) = köpeğin zil sesine artık tepki vermemesi.

Kendiliğinden Geri Gelme: köpeğin " " tekrar salya akıtması.

Refleks = organizmaların uyarıcılar karşısında istem dışı olarak yaptığı ani tepkilerdir.

Klasik koşullanmada organizma öğrenme süresince pasif, edimsel koşullanmada aktif.

(Vasıtalı şartlanma, operant şartlanma)

• Edimsel Koşullanma = Organizmanın rastlantısal nitelikteki davranışlarını ödül veya ceza yoluyla biçimlendirmektir.

↳ Pekleştirme = Organizmanın yaptığı olumlu bir davranış sonucu, bu davranışın tekrarlanma olasılığını artıran etkilere, davranışlar.

↳ Olumlu Pekleştirme = Organizmanın hoşuna giden bir uyarıcının eklenmesi sonucu, davranışın yapılma olasılığının artması. (Yarışmayı birincilikle bitiren sporcuya ödül verilmesi)

↳ Olumsuz Pekleştirme = Hoş olmayan bir uyarıcıyı ortamdaki kaldırarak, davranışın yapılma olasılığını arttırmak. (Dışarıyı açmayan birinin dışını çekmesi)

• Birincil Pekleştirme = Fizyolojik, öğrenilmemiş güdülerle yapılan pekiştirme.

↳ Su, susuz kalmış bir hayvan için birincil pekiştiricidir.

• İkincil Pekleştirme = Sonradan öğrenilmiş pekiştiricilerle yapılan pekiştirme.

↳ Suyla birlikte zil sesi gösterilirse, hayvan suya gösterdiği tepkiyi zile gösterir.

↳ Böylece zil, koşullu uyarıcı olur.

@hayalleregidenyolum

Bilişsel Öğrenme : İnsanın zihni yoluyla çevresini, dünyayı anlamaya çalışması "biliş", bu yollarla öğrenmelere de "bilişsel öğrenme" denir.

• Örtük (Gizli) Öğrenme = Kişi öğrendiğinin farkında değildir.

↳ Tv izlerken reklamları öğrenir.

12

(Taklit yoluyla, gözleyerek)

• Model Alarak Öğrenme = Bazı insanların davranışlarını gözleyerek ya da taklit ederek olur.

↳ Bir gencin beğendiği sanatçı gibi konuşması.

• Kavrayarak (Sezgisel) Öğrenme = Sezgiye, içgüdüye dayanır.

↳ Maymun, içinde bulunduğu duruma ilişkin çözümü birden bire kavramıştır.

• Psikomotor Öğrenme = Psikomotor davranışların (beyin-kas koordinasyonu ile gerçekleştirilen) kazandırılmasını sağlar.

↳ Gitar çalmak, yemek pişirmek.

Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler

öğrenilen
işin özellikler

Güdülenme durumu, Yaş, Zeka, Kaygı ve Heyecanın Etkisi, olgunlaşma,
Sosyokültürel Etkiler

öğrenilen
materyale
ilgili özellikler

Aktarma, malzemenin zorluğu

13

Aktarma: Hiçbir öğrenme sıfırdan başlamaz. Yeni öğrenme eski öğrendiklerimizin
üstüne kurulur. Transfer söz konusudur;

Transfer: Eski bilgilerin, yeni öğrendiklerimizi olumlu ya da olumsuz etkilemesi.

↳ **Pozitif Transfer** = Eski öğrendiklerimizin yeni öğrendiklerimizi kolaylaştırması.

↳ Paten kaymayı bilen, bu2 pateni yaparken zorlanmaması.

↳ **Negatif Transfer** = Eski öğrendiklerimizin yeni öğrendiklerimizi zorlaştırması.

↳ İki parmağıyla daktilo yazmayı bilen biri on parmakla yazarken zorlanır.

Öğrenme Yöntemleri:

@hayalleregidenyolum

Aralıklı ve Toplu öğrenme, Bütün halinde ya da Parçalara Bölerek öğrenme,
Sonuçlar hakkında bilgi, okuma anlama uygulama, tekrar, öğrenme Sonu faaliyetleri

Bellek: Kazanımların korunmasını sağlayan bilişsel süreçtir.

↳ **Depolama (saklama)** = Bilgiler, gerektiğinde kullanılmak üzere uzun süreli
bellekte saklanır.

↳ **Hatırlama (Geri Çağırma)** = Bilgilerin gerekli olunca bilince çağırılması.

• **Duyusal Bellek** = Uyarıcıların duyu organları tarafından alınmasıdır.

↳ Bilgiler 2 sn içinde yok olur. Ya da yeni bilgiler öncekini siler.

• **Kısa Süreli Bellek** = Bir bilgiyi koruma süresi yaklaşık 30 sn'dir.

↳ Akılda kalması için tekrarlanma ve gruplama yoluna gidilir.

• **Uzun Süreli Bellek** = Yeni gelen bilgileri eskilerle örgütleyerek saklar.

↳ **Acık Bellek**

↳ **Örtük Bellek** → Farkında olmadan öğrenilen

- Anısal Bellek

- Ön uygulama Etkisi

- Anımsal "

- Beceriler ve Alışkanlıklar

- Klasik koşullama

Unutma: Öğrenilen bilgilerin zamanla zihinden silinmesine denir.

↳ Kullanılmama yüzünden silinme

↳ Bastırma (Bilinçaltına atma)

↳ Geçirilen kazalar, hastalıklar, travmalar

↳ Ket vurma (Bozucu Etki)

↳ Geriye Ket vurma = Yeni öğrenilenlerin eski bilgiyi unutturması.

↳ İleriye Ket vurma = Eski bilgilerin, yeni öğrenilmiş bilgiyi bellekten silmesi.

↳ Yeni arkadaşla eski arkadaşın adıyla hitap etmek.

Düşünme: Olaylar ve nesneler arasında bağ kurma.

↳ Sembol, imge, kavram, kategori, problem çözme, genelleme, soyutlama

Düşünme çeşitleri;

- Coğraşım Düşünme (Hayal kurma, Rüya, Serbest ve Güdümlü Coğraşım)

- Yaratıcı Düşünme (Hazırlık, Kuluçka, Kavrama, Değerlendirme, işleve takılma, zihinsel kurgu, duygusal baskı)

- Tenkitçi Düşünme

Hayallere giden yolum

Zeka ve Bireysel Farklılıklar

Zeka: Yeni duygulara uyum sağlama, sorun çözebilme yeteneği, olaylar arasında bağ kurma, kavrama, ayırt edebilme

↳ soyut zeka, somut (mekanik) zeka, sosyal zeka

• Zekayı %75 kalıtım, %21 çevre, %4 rastlantıların etkilediği ileri sürülür.

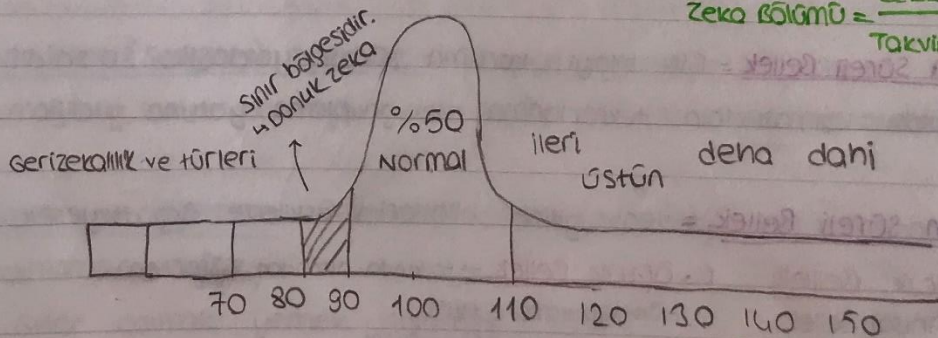
↳ Bir insanın zekasını ona bakarak anlayamayız. Özel araç gereçlerle ölçülenebilir. (Zeka Testleri)

↳ Zeka testi;

Güvenilir, Gecerli, standart uygulamaya uymalıdır.

→ Zeka bölümü, bir kimsenin zeka gücünü gösterir.

soyut zeka: matematiksel ilişkileri görmede.
Somut zeka: insan ilişkileri
mekanik zeka: araç-gereç kullanabilme yeteneği

$$\text{Zeka Bölümü} = \frac{\text{Zeka Yaşı}}{\text{Takvim Yaşı}} \times 100$$

Kişilik (şahsiyet): Bir kimseyi başkalarından ayıran, onu kendisi yapan duygus, düşünüş, inanç gibi özelliklerin bir bütünlük içinde süreklilik göstermesidir.

Kişilik = Huy (mizac) + Karakter

Huy: Doğuştan getirilen duygu, durum, faaliyet ve genel enerji durumları.

Mizac: Hormonların etkisiyle oluşupunda çoğunlukla huylar değişmez.

Karakter: Toplumsal çevrenin etkisiyle bireye özgü olan, ona ait ahlaksal değerleri dile getirir. (Ağrısı gibi)

Kişiliği etkileyen temel faktörler:

Kalıtım, çevre, bilinçaltı, biyolojik - fizyolojik yapı

@hayalleregidenyolum

→ Kişilik farklılıklarını ölçmek için de bir takım testler geliştirilmiştir.

↳ Biyografi, görüşme, projektif testler (örneğin: öykü anlatımına göre şekillenme testi (Rorschach))

Resim yorumlama testi

SOSYOLOJİ

15

Socius (toplum) ve Logos (bilgi) sözcüklerinden oluşur. → Toplum Bilimi

→ Sosyolojinin kurucusu "Auguste Comte"'dır. Öncüleri İbn-i Haldun ve Montesquieu'dur.

↳ Durkheim ise bilim olarak gelişmesini sağlamıştır.

↳ Toplumun işleyiş, değişim ve gelişim yasalarını konu edinir.

↳ Toplumsal ilişkiler, gruplar, toplumsal sınıflar, statüler, toplumsal kurallar (normlar), kurum (aile, siyaset, ekonomi, dil, ahlak), kültür ve toplumsal değişim sosyolojinin başlıca konularıdır.

↳ sosyal olayları

↳ Sosyoloji, fiziksel oluşumların toplumdaki etkisini inceler.

↳ Toplumsal gerçeklik, insanların gereksinimlerini karşılamak amacıyla karşılıklı etkileşim sonucunda ortaya çıkan olgu ve olayları inceler.

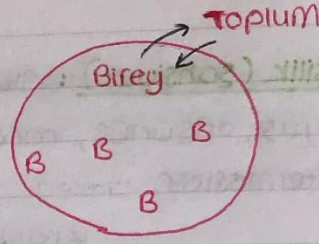
→ Aynı türden toplumsal olayların genel adına "toplumsal olgu" denir. Soyut, genel ve tekrarlanabilen oluşumlardır. (Devrim, evlenme, pöç)

→ Toplumsal olay, gerçekleştiği yer ve zamanı belli, somut ve özel oluşumlardır. (Fransız ihtilali, yakın bir arkadaşımızın evlenmesi)

→ Sosyoloji olaydan çok olguyu ele alır.

→ Sosyoloji, bireyi değil ^{grupları ve} toplumu inceler.

→ Birey davranışlarını inceleyen psikoloji, toplumu inceleyen sosyoloji, her ikisinin karşılıklı etkileşimini inceleyen sosyal psikoloji'dir.

Toplum: Belirli bir coğrafi yeri ve zamanı paylaşan ortak bir kültür, dil ve ya da çok sayıda kurumları bulunan insan birikimlerine denir.

→ Her toplumun kendine has özellikleri vardır.

→ Sosyoloji pozitif bir bilimdir.

Pozitif X Normatif (kurul koyucu)

var olanı inceler. anlık hukuk siyaset
olan değil, olması gerekeni incelerler ve kurul koyarlar.

16

"X olayının nedeni y'dir" şeklinde tek nedene bağlı açıklamalarda bulunmaz. Toplumsal olaylar çok faktörlü olarak gelişir, bu yüzden çok nedenli açıklamalarla dile getirilirler.

@hayalleregidenyolum

→ kesin bir belirleme yapmaz.

→ Deney yapma olanağı yoktur. Toplumsal gerçeklik laboratuvarlara taşınacak nitelikte değildir.

→ 1789 Fransız ihtilali'ni yapan Fransızların o günkü koşullarda neyi yaptığını anlayabilmek için, insanları bir araya getirmek, laboratuvara sokmak mümkün değildir.

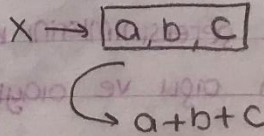
(Dedüksiyon)

Tümden Gelim: Zihnin genelden özele, bütünden parçaya geçişidir.

(İndüksiyon)

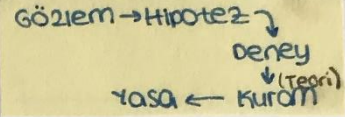
Tüme Varım: Zihnin özelden genele, parçadan bütüne geçişidir.

Birleştirici Yöntem: olay ve olguların karşılıklı etkileşimlerini bir bütün olarak ele alır.

• Bir araya getirilip bütün düzeyinde açıklama yapılır.

Bilimsel
araştırmanın temel
aşamaları :

Sosyoloji'de kullanılan yöntem teknikleri ;

Anket = Soru listeleri yardımıyla insanların görüşlerinin alınması.

Doğal Gözlem = Sosyal olguların doğal ortamında kendiliğinden gerçekleşmesine, sadece gözleme deneyine dayanır.

Katılarak Gözlem = Araştırmacı, olayın içine bizzat katılarak onlar gibi davranarak araştırmalarını yapabilir.

Sosyometri = Bir grup içinde bireyler arasında oluşan ^(sempati) yakınlık ya da uzaklık (antipati) derecelerini ölçen tekniktir.

↳ Bunun grafiklerle gösterilmesine "sosyogram" denir.

Monografi = Belirli bir konunun derinlemesine incelenmesidir.

↳ köy, aile, çalışma grupları içinde uygulanır.

17

Sosyoloji'nin yöntem ilkeleri ;

→ Objektiflik (nesnellik)

→ Doğruluk (güvenilirlik)

→ Basitlik, açıklık, somutluk, bilmediğini varsayma, olayları çok nedenli olarak açıklamaya çalışma, olaylar arasındaki etkileşimi dikkate alma

@hayalleregidenyolum

• Pozitif bilimlerde öngörü ve öndeyi özelliği vardır.

Herhangi bir şeyi
olduğu görmek

↳ Bu görüldüğünü dile
getirmektir.

$X \rightarrow a, b, c \Rightarrow \alpha^{(-)}$

$Y \rightarrow a, b, c \Rightarrow \alpha^{(-)}$

$Z \rightarrow a, b, c \Rightarrow \alpha^{(-)}$

$T \rightarrow a, b$

→ X, Y, Z devletleri a, b, c olaylarını yaşayınca olumsuzluk olduğundan, t devletinin c olayını da yaşarsa diğer devletler gibi olumsuz olacağına öngörde bulunuluyor.

↳ Bunu da dile getiriyorsa öndeyide bulunmuş demektir.

• Sosyoloji'nin bilim haline gelmesinde iki önemli unsur vardır ;

↳ Fransız ihtilali'nin oluşumu ve diğer toplumları etkilemesi

↳ Sanayi devriminin toplumsal açıdan yarattığı değişiklikler.

Aralarında karşılıklı ilişkiler bulunan ögelerin oluşturduğu bütündür. → Toplamların iç örgütleniş biçimidir.

Toplumsal Yapı

- karşılıklı etkileşim olur
- Göreceli bir uyumluluğa sahiptir.
- zamanla değişir. (iç ve dış dinamikler rol oynar)
- Her toplumsal ögenin değişimi birbirinden farklıdır. [Teknoloji çok hızlı, din ve ahlaksal kuramlar yavaş değişir.]

• Toplumsal yapı, pek çok ögenin bir araya gelmiş dinamik bir bütünlüğüdür.

↳ Kesin bir teknikle saptanamaz.

↳ Gerçekliğe uygun, yaklaşık açıklamalarda bulunulabilir.

→ Toplumsal yapının somut üretim ilişkilerinin (altyapı), ve bunun sonucu olarak gelişen toplumsal bilinçin (üst yapı) ^(gelenekler, hukuk) din, değer yargıları. karşılıklı etkileşimleri sonucunda ortaya çıktığını ileri süren yaklaşıma

"Matteci Diyalektik Görüş" denir.

↳ "Frederic Engel, Sen Simon, Carl Marx" temsilcileridir.

→ Organizmacı Görüş = Toplamların da organizmalar gibi büyüyen gelişen, yaşayıp ölen bir yapıda olduklarını savunuyor.

↳ "Spencer, Danilevsky" temsilcileridir.

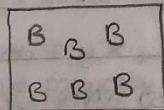
18

→ Evrimsel Görüş = Toplamların zamanla basitten karmaşığa doğru gelişme gösterip, evrim geçirdiklerini savunuyor.

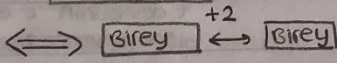
↳ "Emile Durkheim" temsilcisidir.

@hayalleregidenyolum

Toplumsal
Yapı

Toplumsal
İlişki

• Toplumsal ilişki, kişiler ve gruplar arasındaki anlamlı etkileşim biçimidir.

→ Aile, içten, sıcak ve güven verici ilişkilerin kurulduğu grup "birincil sosyal grup" tür.

→ Resmi kurallara göre oluşan, yasa, yönetmelik ile bağlanan, çoğunlukla çıkar ilişkilerine, maddiyata ve bencil duygulara dayanan ilişki biçimlerine "ikincil sosyal grup" tür. ^(toplumsal ilişki)

• 2 insanın, toplumsal ilişki içinde olmasında bireylerin, aynı fiziksel alanda (ortamda) olmaları zorunlu değildir.

Birincil ilişkiler : - yüz yüze ilişkilerdir. - yazılı olmayan kurallara bağlı. - uzun süreli ilişkilerdir. - sosyal etkileşim çok güçlüdür. - küçük gruplarda yer alır.

İkincil ilişkiler : - büyük gruplarda görülür. - yazılı kurallara bağlıdır. - etkileşim zayıftır. - çıkarlar ön plandadır. - kısa sürelidir. - duygusallık değil rasyonalite (akıl) hakimdir.

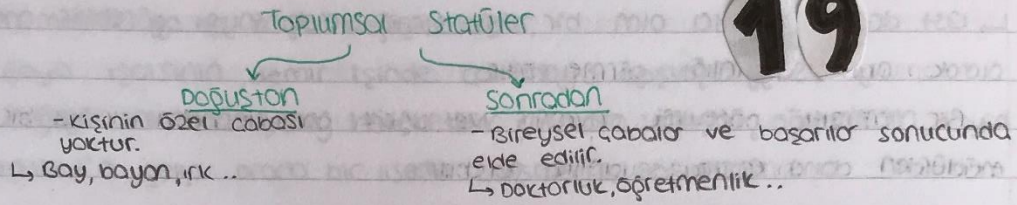
→ Toplumsal kuralların gücünün azalması ya da yetersizliği sonucu ortaya çıkan düzensizlik ve kuralsızlığa "anomi" denir.

Toplumsal Statü : Bireyin toplumsal yapı içinde sahip olduğu yer, konu, mevkii, ya da kariyere denir.

Toplumsal Rol : Statü sahibi bireyden beklenen davranışlardır.

• İnsanlar birden çok statü sahibi olabilirler. Aynı insan anne, öğretmen, arkadaş, yenge, yepen, kuzen ... statülerine sahip olabilir.

↳ Ne kadar statü varsa, onların gerektirdiği o kadar da rol vardır.

19

Anıtar Statü : Birçok toplumsal statü içinden, bireyin günlük hayatında baskın ve belirgin olan statüsüdür. meslek olarak adlandırılabilir.

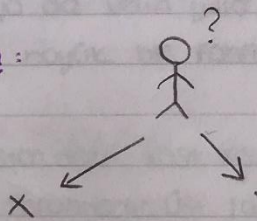
↳ Hakim Ali Bey, Baba, Amca, Evlat ... gibi statülere sahip bireyin anıtar statüsü "Hakim Ali Bey"dır.

@hayalleregidenyolum

Anıtar Rol : Anıtar statüye göre davranmadır.

↳ Ali Bey'in Hakime yakışır davranışlar sergilemesi.

Çatışma :

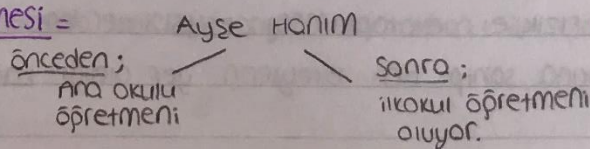

Aynı anda beliren 2 çekiçi, ya da biri tıhçı biri çekiçi olan şeylerden birine karar verememe durumudur.

Rol Çatışması = Aynı anda beliren iki rolden hangisini nasıl yapacağına karar veremeyen kişinin içine düştüğü durumdur.

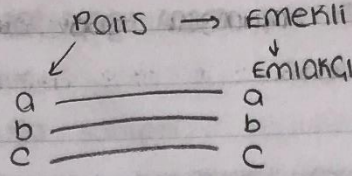
↳ Kendi çocuğunun ameliyatını yapacak bir doktor, iki rol arasında sıkışması.

Rol Pekışmesi =

→ Önceden de öğretmenlik mesleğinden geldiği için, rolün pekışmesini, kolaylaşmasını sağlayacaktır.

Rol Çatışması =

Önceden polis olan biri a,b,c davranışlarını sergiliyordu. sonra emekli oluyor ve emlakçılık yapmaya başlıyor. polistikten kalan a,b,c davranışlarını sürdürüyor.

↳ Hangi rolü nerede yapacağını kışkırtmasıdır.

Toplumsal Saygınlık (Prestij) : Bireyin kendi cabaları ve kişilik özellikleriyle kazandığı, onu diğer insanlardan ayıran itibardır.

↳ Bireyler ne kadar statü sahibi olursa olsun saygınlık görmelerinin garantisi yoktur.

↳ Üst düzey yönetici olan bir kişi statü olarak saygı görebilir ama insan olarak aynı saygınlığı görmeyebilir.

↳ Bir temizlik görevlisi, davranış ve kişilik özelliklerinden dolayı, bir penel müdürden daha fazla saygınlık görebilir.

• Maddeci Diyalektik Görüşe Göre, Toplum Türleri;

↳ ilkel kominar toplum, köleci toplum, feodal toplum, kapitalist, sosyalist, komünist toplum

20

• Evrimsel Görüşe Göre, Toplum Türleri;

(Asiretler)

↳ Klan, Anılar ve Boylar, Özler, kentler, imparatorluk, feodalite, ulus (millet)

• Yönetim biçimlerine göre toplumlar;

→ Otokratik toplumlar

→ Demokratik toplumlar

@hayalleregidenyolum

• Ekonomik durumlarına göre toplumlar;

→ Geri bıraktırılmış toplumlar

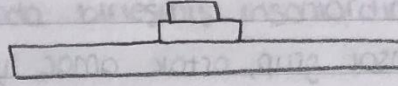
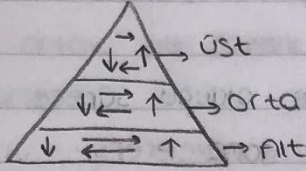
→ Gelişmekte olan "

→ Gelişmiş toplumlar

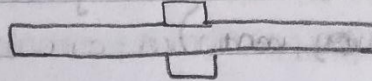
• Toplumsal Tabaka : Fiziksel ve toplumsal eşitsizliklerden dolayı oluşan ve benzer yaşam koşullarına sahip olan bireylerin yer aldığı katmanlardır.

Toplumsal çözülme: Toplumsal kurallara karşı kayıtsızlığın yaygınlaşması.

- Toplumsal Tabakalaşma: Toplumsal tabakaların hiyerarşik (aşamalı) olarak yapılmasıdır. → Tabakalar arası yer değiştirmeye "toplumsal hareketlilik" denir.

→ Gelişmemiş bir ülkenin tabakalaşma piramidi.

→ Gelişmiş bir ülkenin tabakalaşma piramidi.

- Yatay Hareketlilik: Kişilerin gelir düzeylerinde önemli bir değişikliğe yol açmayan yer, meslek ya da bölge değişiklikleridir.

→ Boya işçisinin, demir işinde çalışmaya başlaması.
→ Coğrafi anlamda yatay hareketlilik: Ankara çalışan öğretmenin, tayin ile İstanbul'a gelip orada bir lisede çalışmaya başlaması.

- Dikey Hareketlilik: Bireylerin statülerinde saygınlıklarında, rollerinde, yaşam biçimlerinde, çok büyük farklılıklar yaratan hareketliliktir.

@hayalleregidenyolum

→ Ya yukarı çıkar, ya aşağı iner.

→ Kişi fabrikatör, yatırımlarındaki hatalarından dolayı batıyor ve başka iş yerinde normal çalışan konumuna geliyor. (Aşağı doğru)

→ Almanya'da uzun yıllar işçi olarak çalışmış kişinin, emekli olunca kendi köyünde büyük bir fabrika kurması. (Yukarı Dikey hareketlilik)

→ Hindistan'daki kast sisteminde kişi hangi tabakada doğulursa orada kalmak zorundadır. Üst tabakaya geçemez.

21

(Ahiilik)

→ Lonca sistemi, sadece aynı meslek grubunda bulunan kişilere ağıktır.

→ (Demokratik toplumlar da uygulanır.)

→ Açık sınıf tabakalaşması, dikey hareketliliğin kısıtlanmadığı tabakadır.

→ Bireyler, başarı ve cabalarıyla en alttan en üste çıkabilir. Ya da tam tersi.

Kolektif → ortaklaşa, grup halinde

Toplumsal Grup: 2 kişi grup oluşturamaz. 3 ve 3 fazlası bireyin bir araya gelmesiyle toplumsal grup oluşur.

↳ Grubu oluşturan kişiler, ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelmişlerdir.

↳ Her toplumsal grup, ortak amaç yürürlükte olduğu sürece varlığını sürdürür.

↳ Amaç gerçekleştikten sonra grubun varlığı sona erer.

(Futbol takımı, köy, kent)

• Süresine göre Gruplar;

→ Sürekli Gruplar: Şehir, devlet, millet, aile, akrabalık grupları

→ Süreksiz Gruplar

• NÜFUS sayısına göre gruplar;

→ Küçük gruplar: Aile, arkadaşlık, oyun, eğlence

→ Büyük gruplar

• İnsanların gruba katılım biçimine göre toplumsal gruplar;

(iradeye bağlı)
→ İsteyerek katıldığı gruplar: Kimlerle arkadaş olacağına, hangi spora gideceğine karar verme

→ iradeye bağlı olmayan: Bir devletin üyesi olmak

• Resmi ve resmi olmayan gruplar;

→ Yazılı kuralları geçerlidir.

→ Resmi gruplar: Yasa, tüzük, yönetmelik, konularla düzenlenmiş. (Devlet, siyasi parti)

→ Resmi olmayan gruplar: oyun, eğlence, arkadaşlık, akrabalık → yazılı kuralları yoktur.

→ "Durkheim" bulmuş.

→ Mekanik ve organik dayanışmalı gruplar vardır; Cooley, bireyler arası ilişkileri öncülünü bulmuş.

↳ Birincil ilişkilerin geçerli olduğu yüz yüze, samimiyet, dostluk, yardımlaşma, sevgi ve saygı bağlarının baskın olduğu toplumsal gruplara "birincil grup" cemaat (topluluk) denir.

↳ Yazılı kuralları, bireysel çıkarların söz konusu olduğu gruplara "ikincil grup" cemiyet (toplum) denir.

Organik dayanışma: - Resmi kuralları geçerlidir.
- Değişim hızlıdır.
- "Ben" duygusu egemendir.

Mekanik dayanışma: - Üye sayısı azdır.
- Resmi olmayan kuralları vardır. - "Biz" duygusu gelişmiştir.
- Dayanışma, aile bağlarına bağlıdır.

@hayalleregidenyolum

22

"E. Tönnies"
bulmuş.
} Bu ayrımı "Cemaat cemiyet"

Toplumsal Kategori : Zihinde düşüncüler, benzer özellikleri olan, aynı fiziksel ortamda bulunmayan bireyler, düşüncede bir araya getirilir.

Kitle : Ortak bir özellik etrafında birleşmiş insanlardır. Ancak bir arada değildirler.

→ Gazete okuyanlar → Kategori

→ Cumhuriyet gazetesi okuyanlar → Kitle

Azınlık : Toplumdaki temel özgürlük ve haklara göre daha az sayıda olan insan topluluklarıdır. (Yunanistan'daki Türkler)

→ Irksal (Etnik) ve dinsel azınlıklar olarak ikiye ayrılır.

Toplumsal Sınıf : içinde yer aldıkları aynı tabakadır. Ekonomide gelirden aldıkları pay, yaşama biçimleri benzerlik gösteren insan birliktelikleridir. (işçiler - işverenler)

@hayalleregidenyolum

Toplumsal Yığın : Aynı fiziksel ortamda geçici olarak bulunan örgütsüz insan topluluğudur. (Gösteri toplulukları)

→ statü, roller belirgin değildir.

23

→ sıradan kalabalıklar : Bir pazar yerinde belirli saatte bulunan insanlar

→ Etkin kalabalık : Başkalarına zarar vermek amaçlı, taşkınlık yapan "

Göç

→ zorunlu, isteğe bağlı, iç, dış, beyin göçü şeklinde

→ İtici sebepler göçün nedenlerindendir. (sağlık hizmeti yetersizliği, savaşlar)

→ çekici sebepler (haberleşme, sağlık olanakları)

Beyin Göçü : Belirli konuda uzmanlaşmış kişilerin, yurtdışında çalışmaya gittiği göçlerdir.

Dış Göç : Ekonomik nedenler dolayısıyla yurtdışına yapılan göç.

(60'lı yıllarda işçilerin Almanya'ya göçmesi)

Toplumsal Değerler

Değer = Herhangi bir eylem sonucu insanlar tarafından iyi-kötü, güzel-cirkin gibi değerlendirilmelerdir.

↳ kimsesizlere yardım etmek, çocukları sevindirmek

• Toplumsal değerler her kültürde farklıdır. Toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlar. Normlara kaynaklık ederler. Kesin bir yaptırıma sahip değildirler.

Toplumsal Normlar = Değerleri somutluk kazanmış, yazılı biçimleridir.

↳ Resmi normlar (hukuk kuralları, anayasa, tüzük..)

↳ Resmi olmayan normlar (ahlak, din, görgü, gelenek, görenek, ârf, adet..)

Değer	Norm
- Soyut duyu ve düşünceler - yazısızdır. - Yaptırım gücü daha zayıftır.	- Somut - yazılı → Ceza - maddi - manevi

→ Toplum tarafından cezalandırılırken 3 türlü davranış ile karşılaşırlar ;

- Ayıplama
- Kinama
- Dışlama

24

Anomi = Anlaşmazlık, uyumsuzluk

@hayalleregidenyolum

Sapma = Konulan kurallara uymama ya da aykırı davranma.

Uyum = Sapmanın tersidir. Kurallara uyumluluk gösterir.

Toplumsal kontrol = Değerler ve normlarla toplumsal denetimi sağlamak.

Toplumsal Çözüm = Toplumsal kuralların işlevini, yaptırım güçlerini yitirmeleri sonucu toplumdaki iç örgütlenmelerin bozulması. (osmanlı'nın çökmesi)

Toplumsal Bütünleşme = Tüm sistem düzenli çalışır. Tüm sorunlar birlik ve beraberlikle çözümlenmesi.

Toplumsal kurum = Toplumun temel gereksinimleri sonucu bir araya gelmiş değerler, kurallar ve davranış kalıplarının bütünü.

↳ Toplumsal ihtiyaçların giderilmesi için toplumsal kurumlar oluşturulmuş. (Aile, Ekonomi, Siyaset)

• Bir kurumdaki değişme, diğerini de etkiler.

(Ekonomik kurum güçlüyse, diğer kurumları da olumlu etkiler.)

• Kurumların değişme hızı ve yönü farklıdır.

↳ Ekonomik hızlı, din yavaş.

• Kurumlar bireylere rehberlik ederler, ilişkileri düzenler.

↳ Toplumsal kurumlar, bir başkasının işlevini yerine getirebilir.

Siyaset: Bir toplumun yönetim yapısıyla ilgili bir bilim dalı.

→ Devlet, belirli bir alanda yaşayan, üstün bir otoriteye bağlı olan insanların oluşturduğu siyasal, hukuksal organizasyondur.

25

Devlet için ;

- Toprak parçası (vatan)

- Orada yaşayan insanlar (halk)

- İnsanların kendi kendini yönetebilme gücüne sahip olmaları (egemenlik)

• Egemenlik, toplumun otoritesini kullanabilme gücü

• Monarşi'de kralın

• Demokraside halkın

• Oligarşi'de bir zümrenin

elindedir.

• Güçler ayrılığı ilkesinin bulunduğu toplum demokratik bir devlettir.

→ Devletler yapısına göre ayrılır.

(Tek devlet)

Üniter Devlet: Tek bir başkenti, tek merkezden yönetilen, tek anayasaya bağlı bir devlettir. (TR cumhuriyeti)

(Federatif)

Federal Devlet: Kendi iç işlerinde bağımsız, iç işlerinde merkezi hükümete bağlı olan devletlerdir. (ABD)

Konfederatif Devlet: Devletler topluluğu.

@hayalleregidenyolum

Temel felsefelerine ve bu felsefeleri oluşturan ekonomik yapılarına göre devletler;

Kapitalist Devlet: Özel mülkiyetin korunduğu, serbest piyasa ekonomisinin bulunduğu bir devlettir.

↳ Kâr ve rekabet anlayışına dayanır.

↳ Sermaye belirli kişilerin elindedir, kâr amacıyla üretim yapılır.

↳ Belirli insanların güçlü, diğerlerinin çok güçlü olmadığı devlettir.

↳ kâr amacı yok.

Sosyalist Devlet: Üretim araçlarının toplum adına kullanıldığı, üretim ve tüketimin tek merkezden yapıldığı devletlerdir. (İsveç, Finlandiya, Norveç)

(karma ekonomiye dayalı)

Liberal Devlet: Alt yapı hizmetlerinin devlet tarafından sermayenin özel girişimciler tarafından karşılandığı devlet.

Hükümet = Devletin yürütme yetkisini gücünü kullanır.

↳ Siyasal partilerden en çok oyu alanın yürütme gücünü (iktidarı) elinde bulundurmasıdır.

@hayalleregidenyolum

Siyasi Parti = Devletin yürütme yetkisini elde etmek amacıyla kurulur.

(legal, illegal, dikey yapılı, yatay yapılı)

↳ sosyal demokrat partiler

↳ esnaf, çiftçi

Baskı Grupları = Kamuyu oluşturarak ülke yönetimini etkilemeyi amaçlayan sivil örgütlenmelerdir. (sendikalar, dernekler)

→ Seçim türleri 2 türüdür.

26

Çoğunluk Seçim Sistemi = Bir seçim çevresinde : seçime katılan siyasi partilerden en çok oy alan partinin o çevreye ayrılan tüm temsilcileri kazanmasına olarak verir.

Nispi Seçim Sistemi = Bir seçimde seçime katılan partilerin aldıkları oy oranına göre temsilci çıkarma hakkını sağlayan sistemdir.

Baskıcı Yönetim : Halk iradesine dayanmayan, dayatma kuralları göre yönetilen yönetimlerdir.

Özgürlükçü Yönetim : Halk iradesine dayalı yönetimdir.
Demokrasi, laiklik, sosyal devlet, hukukun üstünlüğü temel kabul edilir.

Aile : Toplumun en temel kabul ettiği kurumdur.

↳ Bireylerin birçok ihtiyacını giderir. (Beslenme, barınma, ahlakın öğretilmesi, güven, sevgi...)

↳ Klan (ilk toplum)'da görülen aile tipi "önerkil" aile tipidir.

↳ Herkes birbiriyle, anne tarafından akraba kabul edilir.

↳ Yönetim, en yaşlı kişinin elindedir.
↳ Otorite kadının elindedir.

İkinci toplumlar, toprakta yerleşince kadının etkinliği azaldı.

27

Önerkil aile = Yönetim gücü erkektedir.

↳ Otorite en yaşlı erkeğin elindedir. ↳ Akrabalık baba sayına göre düzenlenir.

Geniş aile = İki'den çok kuşak birlikte yaşar. Kadın da miras hakkına sahip olmaya başlar.

@hayalleregidenyolum

(modern aile) ← (küçük) Gerekli Aile : Sadece anne, baba ve çocuklardan oluşur.

↳ Aile kurumunun temel yapı evlenmedir.

• Eş sayısına göre evlenme

tek eşlilik

monogami

çok eşlilik

Poligami

Poliandri

Poliigini

↳ kadın "n" sayıda erkekle evliyse

↳ erkek "n" sayıda kadınla evliyse.

• Eşin seçildiği gruba göre ;

(Dıştan evlenme)

Egzogami

↳ Birinin, hiçbir kan bağı olmayan insanlarla evlenmesi.

(İçten evlenme)

Endogami

↳ Kişinin aile ya da akraba içinden evlenmesi.

• Eşlerin oturdukları yere göre ;

(Ana yerlilik)

Matrilocal

(Baba yerlilik)

Patrilocal

(Yeni yerlilik) **Neolocal**

→ Kızın ailesinin yanında oturması. (İk. üveyisi evlilik)

→ Kadının, eşinin ailesinin oturduğu eve gelin gitmesi.

→ Anne babadan yeni ev açma.

28

• Boşanma : Evliliğin sona ermesi.

@hayalleregidenyolum

Ekonomi : İnsanların ihtiyaçlarını giderecek özellikte olan malların üretimi, tüketimi ve bölüşümünü düzenleyen kurumdur.

Serbest mal = Elde edilmesi için emek gerekmez. (Su, hava, güneş ışığı)

Ekonomik mal = " " " emek gerekir. (Şişe suyu)

↳ Tüketim malları = Gereksinimlerimizi doğrudan giderir. Alışverişte aldıklarımız.

→ Bir bölümü dayanıklı bir bölümü dayanıksızdır.

↳ uzun ömürlüdür.

beyaz eşya, ev, araba

↳ kısa süreli tüketim, ve yok olur.

↳ Üretim malları = Gereksinimlerimizi dolaylı olarak karşılayan mallardan.

↳ Evde ne olur ne olmaz diye 5 kg pirinç almak, doğrudandır. Ama inşaat malzemeleri, çimentoyu doğrudan kullanmayız, eve yapmayız.

Üretim : Bir malın yerinde, yapısında, şeklinde değişiklik yapmak.

↳ Fabrika kurulur, insan gücü bulunur, girişimci saptanır.

→ Doğa, Sermaye, Emek ve girişimci varlığıyla gerçekleşen bir sistemdir.

Tüketim : Bir mal veya hizmetin, faydasından yararlanarak onu yok etme.

↳ Yok etmenin tüketim olması için insan ihtiyacını gidermek amacıyla yapılması gerekir.

↳ Sütü, sütü bir tatlı yapıp yok etmemiz tüketimdir.

↳ Sathı alıp nehre dökmek, kimse fayda sağlamadığı için tüketim değildir.

Bölüşüm: Bir ülkede elde edilen gelirin, üretim faktörlerine bölüştürülmesidir.

Değişim: Bir mal ya da hizmetin diğeriyle değiştirilmesidir. Paranın kullanılmasını kolaylaştırmıştır.

→ malın değişim değeri olması için ekonomik değeri ve ihtiyacı giderme özelliği taşıması gerekir.

29

Ekonomik Değer: Bir malın az ya da çok istenilir olma özelliğidir.

→ Bir malın kullanım değeri yoksa ekonomik değeri azdır.

İş Bölümü: Görev ve hizmetlerin bireyler arasında paylaştırılmasıdır.

→ mesleki iş bölümü → Bir işin görülmesi aynı kişiye bağlıdır.

→ Teknik iş bölümü → farklı aşamalarda farklı kişiler rol alır.

KÜLTÜR = insanların yarattığı maddi, manevi ürünlerin tümü.

öznel kültür

→ maddi kültür = kültürün duyu organlarıyla algılanabilir olan, somut, nesnelere dayanan yönüdür. → değişme hızı çabuk.

tarınel kültür

→ manevi kültür = soyuttur. (Edebiyat, ideoloji, felsefe ...)

→ değişme hızı yavaş.

Kültürün temel özellikleri;

→ Toplumsaldır. → İnsan ihtiyacı sonucunda ortaya çıkar

→ Tarihsel ve sürekli. → Öğrenilir, değişir.

→ Dil ile nesilden nesile aktarılır. → Her toplumun kültürü vardır.

Evrensel kültür: Sinema, tiyatro, buzdağları

ulusal kültür: Yer toprakta baklava, mantı yemek

Ahl. kültür = Aynı toplumda yörelere ya da mesleklere göre farklılaşan kültür öpeleridir.

Üst kültür = Birkaç toplumun kültürlerinden oluşmuştur. (Batı, Doğu, Latin)

Kültürel Yayıma = Belirli bir kültür ögesinin, bir toplumdan diğerine ya da aynı toplumda bir gruptan diğerine geçmesidir.

Kültür Şoku = Kişinin alışmış olduğu kültürel ortamdan başka bir ortama geçmesiyle birlikte yaşadığı bunalım ve uyumsuzluk.

Kültürel Yozişma = Bir toplumun kültürel uyumunun bozulması, kendi içinde tutarsızlaşması.

Kültürleşme = En az 2 farklı kültürün etkileşerek birlikte değişmesi.

Kültürleşme = Farklı kültürlerin etkileşimi sonucunda yeni kültürel öpelerin oluşmasıdır.

@hayalleregidenyolum

(Tutuculuk)

Kültür Bağnazlığı = Belirli bir kültürü benimseyen bir milletin, diğer kültürü benimseyen bireyleri aşapılması

30

Kültür Emperyalizmi = Bazı gelişmiş ülkelerin, kendi kültürlerini diğer kültürlere karşı siyasal bir propaganda aracı olarak kullanmalaridir.

(Kültürel boşluk)

Kültürel Gecikme = Maddi, manevi kültürel öpelerin değişim hızlarının oralarındaki uyumun bozulması. (→ Hızlı araba kullanırken nazar bancuğu tak, kaza yapmazsın)

Topumsallaşma = Kişinin, içinde yaşadığı toplumun kültürünü özümseme sürecine denir.

Evrin : Zamana yayılarak oluşan aşamalı ve yavaş değişmelerdir. Nicelikseldir.

Devrim : Toplumsal düzenin hızlı ve geniş kapsamlı olarak zorla değiştirilmesidir. Nitelikseldir.

İlerleme : Toplumsal yapının belirli bir yönüyle daha iyiye doğru gitmesidir.

Gelişme: Toplumsal yapının pek çok yönden daha iyiye doğru gelişmesidir.

(Çapılaşma)

Modernleşme: Geri kalmış toplumların, gelişmiş toplumların seviyesine ulaşmak için çabalarıdır.

MANTIK

→ kurucusu Aristo'dur.

- Doğru düşünmeyi, yanlış düşünmeden ayıran kurallar sistemidir.
- Formel bilimdir. (Biçimseldir.)
- Mantığa konu olan kavramların hiçbirisi, dış dünyada gösterilemez.
- Matematik ve geometrinin temeli mantıksal düşünme gibi etkinliklerdir.

31

→ Mantık, deney ve gözlem yapmaz.

→ Amacı, mantık doğrusuna ulaşmaktır.

→ Akıl ilkelerinden kaynaklanan doğruya, "mantık doğrusu" denir.

→ "Bütün kusur uçar" dedikten sonra, "Serce uçar" yargısının doğru olması gerekir.

@hayalleregidenyolum

→ Fizik, kimya, biyoloji gibi dış bilimlerinin konusu dış dünyada bulunan varlıklardır. Matematik, mantık ve geometrinin konusu düşüncede olan varlıklardır.

<u>Reel Varlık</u>	<u>İdeal Varlık</u>
- Dış dünyada bulunur. - Somut-duyularla algılanır. - Dış bilimleri Fizik Kimya Biyoloji	- Düşüncede bulunur. - İdeal Bilimler mantık matematik geometri

→ Mantık doğrusuna, düşünme ilkeleri aracılığıyla ulaşılır.

Temel düşünme ilkeleri ;

- Özdeşlik
- Çelişmezlik
- İmkansızlık
- Yeter-sebep
- Amaçlılık

($\wedge$) = ve
($\vee$) = veya

① Özdeşlik = $A \Rightarrow A$ $A = A$ A, A' dir.
↳ Herhangi bir varlığa A dediysek, onun kendisinden başka bir şey olduğunu ileri sürmek, mantık ilkesine aykırıdır.

Köpek, köpektir.

→ A, A olmayan değildir.

② Çelişmezlik = $\sim(A \wedge \sim A)$

↳ Akıl, birbiriyle çelişen 2 önermeden birini doğru kabul ederse, diğerini yanlış kabul eder.

@hayalleregidenyolum

$\sim$ (Bu hem bir köpektir, hem de köpek değildir.)
A $\sim$ A

③ İmkansızlık = $(A \vee \sim A)$ → Bir şey ya A'dır ya da A değildir.

3. durumun
imkansızlığı

(Üdi)

(Bu şey ya köpektir, ya da değildir.)

32

④ Yeter-Neden = Evrende gerçekleşen her şeyin bir nedeni vardır.

⑤ Amacılık = Her şeyin bir amacı vardır. Her şey bir amacı gerçekleştirilmeye yöneliktir.

↳ Mantığın bu temel ilkeleri, insanda doğuştan vardır.

↳ İlkelere uymamak mantıksız konusmaktır.

(bir nesnenin
zihnindeki tasarımı)

Kavram $\Rightarrow$ Terim $\rightarrow$ Dil yoluyla aktarılır.

Nesne

Anlam

→ Kavram, aynı türdeki nesnelerin ortak tasarımıyla oluşur.

↳ Geneldir.

Terim çeşitleri;

① Tümel = Bütün, tüm, her, hepsi... şeklinde ifadeler yer alır.
↳ Aynı sınıfa giren kavramların tümünü belirtir. (Ake, senir, insan, hayvan)

② Tikel = Bazı, kimi, kimisi, birkaç...

③ Tekil = Bu, şu, o
(Edirne, Ece)

@hayalleregidenyolum

④ Somut = Duyularla algılanan. (insan, beyaz, dost)

⑤ Soyut = Duyularla algılanamayan. (insanlık, beyazlık, dostluk)

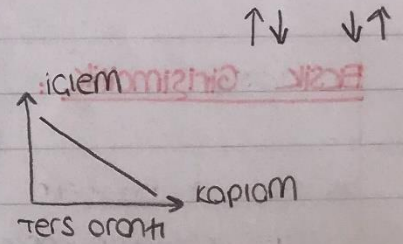
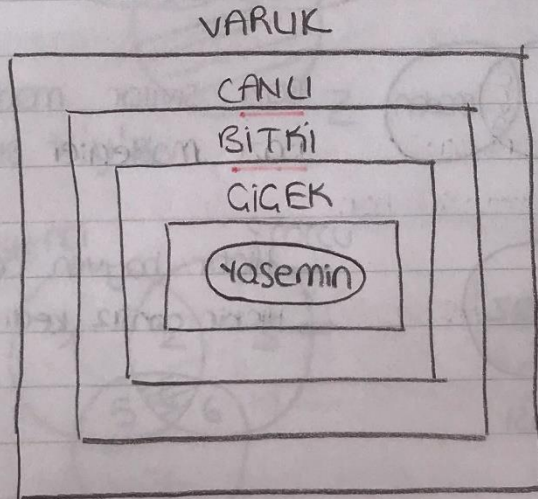
⑥ Kollektif = Bir araya getiren, toplayan,, (medis)

⑦ Distribütif = Temsil eden,, (milletvekili)

33

• Pozitif = işaret ettiği varlığın özelliğini dile getirir. (cesur, mutlu)

• Negatif = varlığını dile getirme2. (korkak, mutsuz)

Varlık - Canlı - Bitki - Çiçek - Yasemin

kapsamı en geniş
olan varlık.

icimi en geniş
olan varlık.

Nelik : kavram, dış dünyada değil, sadece zihnindeyse neliği vardır.

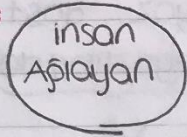
Gerçeklik : " " , dış dünyada bulunuyorsa gerçekliği vardır.

Kimlik : şudur, diye gösteriyorsak kimliği vardır.

- Dağ → Gerçeklik
- KAF dâğı → Nelik
- Erciyes → kimlik
- Deniz → Gerçeklik
- Ege denizi → kimlik
- Deniz kızı → Nelik

Kavramlar Arası ilişkiler

Eşitlik :

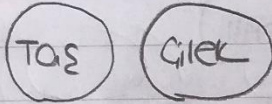

Her / Tüm insanlar aplayandır.
Her aplayan insandır.

Her, tüm, bütün

34

Ayrıklık :

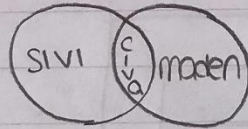
Hiçbir taş çilek değildir.
Hiçbir çilek taş değildir.

Tam Girişimcilik =

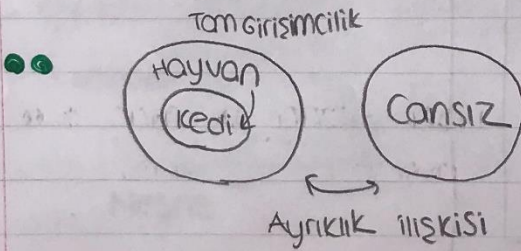

Bütün erikler meyvedir.
Bazı meyveler eriktir.

Eksik Girişimcilik :

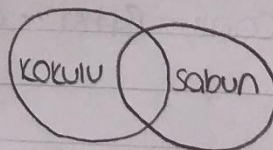
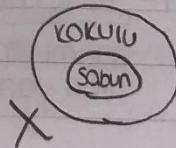
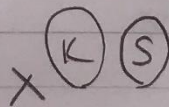
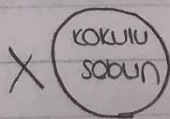
Bazı sıvılar madendir.
Bazı madenler sıvıdır.

→ Hiçbir hayvan cansız değildir.
→ Hiçbir cansız kedi değildir.

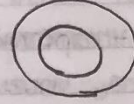
@hayalleregidenyolum

●● Kokulu ve sabun ilişkisi

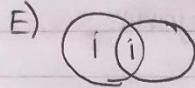
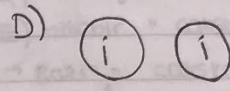
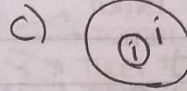
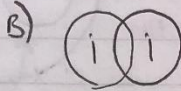
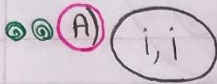

Eksik Girişimcilik

66 Bütün kanatlılar hayvandır.
Bazı hayvanlar kanatlıdır.

Tom Girişimcilik

Her inanan insandır.
Her insan inandır.

Şeması hangisi?

A

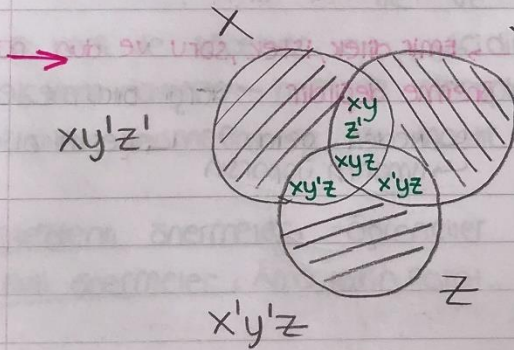
66 Bütün mantıkçılar insandır.
Bazı insanlar mantıkçıdır.

Tom Girişimcilik

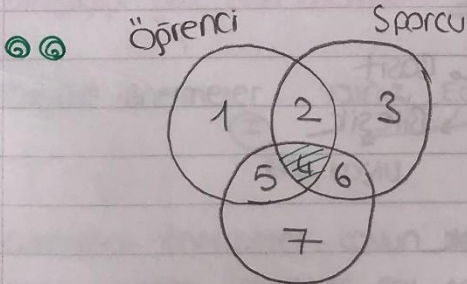
66 Bütün insanlar omurgalıdır.
Bazı omurgalılar insandır.

Tom Girişimcilik

35

@hayalleregidenyolum

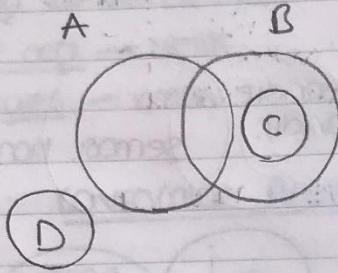
"Bazı sporla uğraşan öğrenciler çalışkandır" önermesi hangisi?

4

Hayvan - kaplan - Cita

verilen diyagramın ilişki türü ;

A-B → Eksik Girişimlik

B-C → Tom Girişimlik

A-B-C-D → Ayrılık

Önerme ve Önermeler Mantığı

36

Özne + Yöklem + Bağlaç $\begin{matrix} \nearrow D \\ \searrow Y \end{matrix}$ yargı bildiren dilsel birimlerdir.

"Ali çalışkandır"
ö. y. B $\begin{matrix} \nearrow D \\ \searrow Y \end{matrix}$

→ Emir, dilek, istek, soru ve dua cümleleri önerme değildir. → yargı bildirmezler.

↳ neden geldin? ↳ keşke olsa.
↳ umarım yaparsın

Yargının niteliği $\begin{matrix} \nearrow \text{olumlu} \\ \searrow \text{olumsuz} \end{matrix}$

@hayalleregidenyolum

Ali çalışkandır. → olumlu

Ali çalışkan değildir. → olumsuz

Yargının sayısına = niceliğine $\begin{matrix} \nearrow \text{Basit} \\ \searrow \text{Bileşik} \end{matrix}$

Oya başarılıdır. → Basit

Oya ve Aslı başarılıdır. → Bileşik

Niceliklerine göre $\begin{matrix} \nearrow \text{Her +} & \text{Hiçbir.. değildir. (-)} \\ \searrow \text{Bazı..dır +} & \text{Bazı.. değildir. (-)} \\ \nearrow \text{Her +} & \text{Hiçbir.. değildir. (-)} \\ \searrow \text{Bazı..dır +} & \text{Bazı.. değildir. (-)} \\ \nearrow \text{Her +} & \text{Hiçbir.. değildir. (-)} \\ \searrow \text{Bazı..dır +} & \text{Bazı.. değildir. (-)} \end{matrix}$

- Ağaçlar yapraklıdır.
meyveler eksidir.

→ önermenin öznesi nicelik belirtmiyorsa

"belirsiz" önermedir

→ Hangi sorusunu yöneltebiliriz?

Nitelik → olumlu
→ olumsuz

Nicelik → Tümel
→ Tekel
→ Tekil

Nit + Nic → Tümel + (A) → Her öğrenci çalışandır.
→ Tümel - (E) → Hiçbir " çalışkan değildir.
→ Tekel + (I) → Bazı " çalışandır.
→ Tekel - (O) → Bazı " çalışkan değildir.
Tekil + (Ali çalışandır)
Tekil - (Ali çalışkan değildir.)

- Ayşe sinirlidir.
Ahmet "

→ Basit

• Ayşe ve Ahmet sinirlidir → Bileşik

- Yağmur yağarsa sokaklar ıslanır

1. yargı bağlaç 2. yargı

→ Bileşikliği açıkça belli olan önermeler.

(koşullu önerme)

- Bağılantılı önermeler ne ne de (-)
ve ve de (+)

- Kedi ve köpekler et yiyicidir. (+)

Hem tavşanlar hem de sincaplar ot yerler. (+)

Ne geometri ne de mantık çalıştı. (-)

37

- Nedenli önermeler: Öğrenciler çalışıyor çünkü sınav var.

- Fikri önermeler: Ama, lakin, Fakat..

@hayalleregidenyolum

Bileşikliği gizli olan önermeler: Özgür, çıkarmalı, karşılaştırmalı, sınırlandırıcı

Özgür önermeler: Yalnız Ece koştu.

(I)

Ece koştu.

(II)

Diğerleri koşmadı.

Çıkarmalı önermeler: Kavun haric tüm meyveleri severim,

Karşılaştırmalı önermeler: Bal şekerden daha tatlıdır.

Sınırlandırıcı önermeler: 3 gündür yağmur yağıyor.

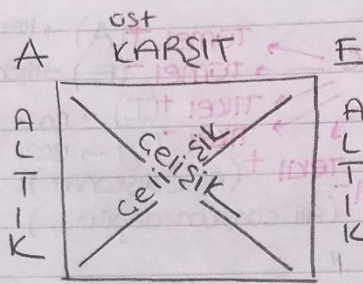
→ 1. yargı: Yağmur hala yağıyor.

2. yargı: 3 gün önce yağmıyordu.

ayusol icerisine
göre

Analitlik Önermeler: Açık ve açık bir şekildedir.

Sentetik " : Bazı örnekler az gelişmiştir. Bazı meyveler eksidir.

1) **KARŞITLIK** : $A^+ E^-$ → (nitelikleri farklıdır)
→ Tümü olumlu
Tümü olumsuz
(nitelikleri farklı)

2) **ALT KARŞIT** : $I^+ O^-$

3) **ALTLIK** : $A^+ I^+$ → nitelikleri aynı
nicelikleri farklı

4) **ALTLIK** : $E^- O^-$

→ Biri doğru biri yanlış olabilir ama (dedi)
ikisi de yanlış olmaz. → karşıtıta

••• Bütün kuşlar konatlıdır. (A) ✓ } **KARŞITLIK**
Hiçbir kuş konatlı değildir. (E) X

••• Bazı insanlar öğretmenlerdir. (I) ✓ } **ALT KARŞIT**
Bazı insanlar öğretmen değildir. (O) ✓

••• Bazı insanlar aktördür. (I) ✓ } **ALT KARŞIT**
Bazı " (+) aktör değildir. (O) ✓

••• Bütün canlılar beslenir ✓ } **ALTLIK**
Bazı canlılar beslenmez ✓

@hayalleregidenyolum

38

5) **celişik** : $A^+ O^-$ } nitelik ve nicelikleri farklıdır.

6) **celişik** : $E^- O^+$

••• Bazı canlılar balık değildir. ✓
Bütün " balıktır. X

Çıkarım ve kıyas

I. Öncül → bütün kuşlar kanatlıdır.

II. Öncül → kartal kuştur.

∴ ∴ kartal kanatlıdır.

(sonuç-o halde)

(Endüksiyon)

Tomevarım : Parçadan bütüne

(Dedüksiyon) Tömden gelim : Bütünden parçaya

Anoloji : (Benzerlik) (Bütün Akdeniz'e kıyısı olan ülkeler perişmiştir.
TR'nin de " " vardır. O halde TR ")

↳ Bütünden parçaya (Tömden gelim)

↳ italya, Akdeniz kıyısında bir ülkedir ve turizmi perişmiştir.

↳ TR de " " " " O halde TR'de de turizm perişmiştir.

(Anoloji) → Benzesim

@hayalleregidenyolum

Kıyas : kanıtama niteliği taşır. En az 2 öncüle sonuca varır.

→ Çıkarma yapılan önermelere öncül, bu öncüllerden hareketle ulaşılan sonuca vargı denir.

Kıyas'in kalıbı

② I. ~~tüm canlılar beslenir~~ ^{O.T.} ^{B.T.}

II. Ali de canlıdır. ^{O.T.}

∴ KT.

∴ Ali de beslenir.

KT + BT

I. öncül Büyük Terim + Orta Terim

II. öncül Küçük Terim + Orta Terim

∴ KT + BT atılır

Büyük terim → yüklem Küçük terim → özne

→ I. + I. - I. tikel (Bazı) I.
II. + II. - II. tikel (Bazı) II. (-)
∴ + ∴ çıkmaz ∴ çıkmaz ∴ (-)

I. Tikel (Bazı)

II.

∴ Tikel

I. Tikel

II. (-)

∴ Tikel -

- O.T.
- I. Hiçbir ~~kuş~~ kanatsız değildir. Öncüllerden biri olumsuzsa
 - II. Bütün saksoponlar ~~kuştur~~. O.T. sonuç olumsuzdur.
 - ∴ Hiçbir saksopon kanatsız değildir.

40

- I. Bütün ~~çiçekler~~ güzeldir.
 - II. Bazı dikenli bitkiler ~~çiçektir~~.
 - ∴ Bazı dikenli bitkiler güzeldir.
- K.T. B.T.

@hayalleregidenyolum

I.
II.
⋮

Basit

I.
II.
III.
IV.
⋮

Bilesik
(Zincirleme)

I.
II.
III.
III.
IV.
V.
VI.

tekrar eden
öncüller atılırsa "sorit" denir.

Arzu sevilir.
Sevilenler mutludur.
→ O halde Arzu mutludur.

sorit

KIYAS TÜRLERİ

Entimem Kıyas (düzensiz)

→ kısaltılmış kıyas türü

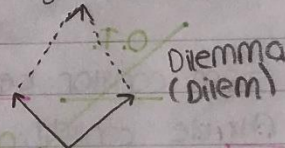
→ Zihinde tam olarak biçimlenmiş
kıyasın eksik olarak biçimlenmesidir.

→ I. Tüm bağımlılık yapan şeyler zorludur.
II. O halde alkol zorludur.

→ "Alkol bağımlı yapı" öncüsü gizli tutulmuş.

Dilem (ikilem) kıyas : karşıt 2 durumdan aynı sonucun çıkarılması.

→ Ya zi girirse ben kazanırım,
tura girirse sen kaybedersin
yani her iki durumda da ben kazanırım.

Sofizm (safsata) = doğru olmayı doğruymuş gibi göstermek.

I. Bütün ender bulunan şeyler değerlidir.

II. Kör at ender bulunur

∴ O halde kör at değerlidir.

●● I. Ya A, ya B, ya da C'dir.

II. C değildir.

∴ A ya da B'dir.

●● I. Bazı insanlar yalancıdır.

II. Bazı yalancılar kötü kalplidir.

∴ Bazı kötü kalpliler insandır.

Yanlışlık nerede?

→ 2 tikel önermeden
sonuç çıkamaz.

→ Hatalıdır.

- I. Bütün cicekler kokuludur. ^{O.T.}
 II. Bazı cicekler zehirlidir. ^{O.T.}
 •• Bazı zehirliler cicektir ^{O.T.}
- Kiyasın hatası nedir?
 ↳ Orta Terim (O.T.) sonucta yer almaz.

- I. SA ise SB değildir. •• I. Bu şey ya yahut ya da zümrüttür.
 II. SA değildir. II. yahut değildir.
 •• SB'dir. •• zümrüttür.

- I. Her ne zaman güneş doğarsa oda aydınlık olur.
 II. ?
 •• Güneş doğmamıştır. ? = Oda aydınlık değildir.

- I. Bütün balıklar yüzgeçlidir. ^{O.T.} B.T.
 II. Cinekop bir balıktır. ^{O.T.}
 •• Cinekop yüzgeçlidir. ^{K.T.} B.T.

41

@hayalleregidenyolum

Sembolik Mantık

• Ali çalışkandır. = p
Basit önerme

• Mehmet başarılıdır. = q
Basit önerme

• Hasan akıllıdır. = r
Basit önerme

• Aslı çalışkandır. = p

• Oya çalışkandır. = q

Basit önermeler
 ve $p \wedge q$
 veya $p \vee q$
 ise $p \Rightarrow q$
 ancak $p \Leftrightarrow q$

Bileşik hale getirir.

$\sim P$ Bileşik
 değilme

$\sim$ = Tek bileşenli

$\sim p$
 $\sim q$
 $\sim r$

$p \wedge q$
 $p \vee q$
 $p \Rightarrow q$
 $p \Leftrightarrow q$

= ikili önerme denklemi

cift sayida
anermetler birbirini
götürür.

P	$\sim P$	$\sim \sim P$
D	Y	D
Y	D	Y

2, 4, 6, 8... $\rightarrow P$
~~1, 3, 5, 7, 9...~~

~~1, 3, 5, 7, 9...~~ $\rightarrow \sim P$

2^n
2
4
8

1 değeriikli

2 değeriikli

P	Pq
D	D D
Y	D Y
	Y D
	Y Y

pqr
D D D
D D Y
D Y D
D Y Y
Y D D
Y D Y
Y Y D
Y Y Y

$\rightarrow$ 3 değeriikli

• Yağmur yağdı = P
Yağmur yağmadı = $\sim P$

• Ne yağmur ne de kar yağmadı
 $\sim P \wedge \sim q$

$\rightarrow$ Akr başarılıdır = P
Anmet başarılıdır = q
(P Δ q)
ve

Tameli
evetleme
exemi

pq	P Δ q
D D	D
D Y	Y
Y D	Y
Y Y	Y

42

V = veya

Tikel
evetleme
exemi

pq	P V q
D D	D
D Y	D
Y D	D
Y Y	Y

$\Rightarrow$ ise

menmet çalışırsa $\Rightarrow$ sınavı kazanır.
P $\Rightarrow$ q

pq	P $\Rightarrow$ q
D D	D $\rightarrow$ yağmur yağdı sokaklar ıslandı
D Y	Y $\rightarrow$ " " " ıslanmadı
Y D	D $\rightarrow$ " yağmadı " ıslandı
Y Y	D $\rightarrow$ " " " ıslanmadı

$\Leftrightarrow$ Ancak ve ancak ise

- Hasta ancak ve ancak ateşi düşerse iyileşir.

p	q	$p \Leftrightarrow q$	
D	D	D	Hastanın ateşi düştü iyileşti.
D	Y	Y	" " " iyileşmedi
Y	D	Y	" " " düşmedi iyileşti.
Y	Y	D	" " " iyileşmedi

@hayalleregidenyolum

p	q	$\sim p$	$\sim q$	$p \wedge q$	$p \vee q$	$p \Rightarrow q$	$p \Leftrightarrow q$
D	D	Y	Y	D	D	D	D
D	Y	Y	D	Y	D	Y	Y
Y	D	D	Y	Y	D	D	Y
Y	Y	D	D	Y	Y	D	Y

$$(p \Rightarrow q) \vee (\sim p \wedge \sim q)$$

ön bileşen (veya) ana eklem ard bileşen

43

$$\sim(p \vee q)$$

ana eklem

Y	D
Y	D
Y	D
D	Y

- Sular gelmezse bulasık yıkayamaz.
- $$\sim p \Rightarrow \sim q$$

$$\sim(p \Rightarrow q) \vee [(\sim p \wedge \sim q) \vee (\sim p \Rightarrow \sim q)]$$

ön bileşen ard bileşen ana eklem

denkleminin ana eklemi nedir?

- $p = Y$ ise hangisi doğrudur? $q = D$
- A) $p \wedge q$ D) $(\sim p \Rightarrow \sim q)$
 B) $p \vee \sim q$ E) $p \Leftrightarrow q$
 C) $p \rightarrow \sim q$

$$p \wedge q$$

$$Y \wedge D = D$$

$$p \vee \sim q$$

$$Y \vee \sim D$$

$$Y \vee Y = Y$$

$$p \rightarrow \sim q$$

$$Y \rightarrow \sim Y = D$$

$$p \Leftrightarrow q$$

$$Y \Leftrightarrow D = D$$

$$\sim p \Rightarrow \sim q$$

$$D \Rightarrow \sim Y = Y$$

- Levent zeki ama tembel değilse başarılı olur.

$$I \quad (p \wedge \sim q) \Rightarrow r$$

$$II \quad \sim p \vee q \rightarrow \text{Levent zeki değildir ya da tembeldir.}$$

$$\therefore \sim r \rightarrow \text{Levent çalışkan değildir.}$$

@hayalleregidenyolum

- Bütün insanlar akıllı ise düşünceli ve mantıklı ya da hoşgörülü ve sevecendirler.
- $$p \Rightarrow (q \wedge r) \vee (s \wedge t)$$

- Her tür düşünceye saygı duyarsa tartışma yöntemini öğrenmiştir. Fakat duyurallı bir insan değildir. $(p \Rightarrow q) \wedge \sim r$

- Devlet bir örgüt değil ise en gelişmiş örgüt değildir.
- $$\sim p \rightarrow \sim q$$

Türkçeye uygunluk ve denetleme

44

- $(p \rightarrow q) \vee [(p \vee q) \wedge (\sim p \vee \sim q)]$ önermesinde ana eklem nedir?
- ana eklem

$$\frac{p}{D} \rightarrow \text{tutarlı}$$

$$\frac{p}{Y} \rightarrow \text{tutarlı}$$

$$\frac{p}{D} \rightarrow \text{geçerli}$$

$$\frac{p}{Y} \rightarrow \text{geçersiz}$$

$$\frac{p}{Y} \rightarrow \text{tutarlı}$$

$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$ önermesi eş değer midir? **Eş değerdir.**

pq	$\sim p$	$p \Rightarrow q$	$\sim p \vee q$
D D	Y	D	D
D Y	Y	Y	Y
Y D	D	D	D
Y Y	D	D	D

→ I. öncül

II. öncül

∴ sonuç

I. II. III

D D D

$s_n \sim(s_n)$

D Y

→ çıkarım geçerli

I. II. III

D D D

$s_n \sim(s_n)$

Y D

→ çıkarım geçersiz

⊙⊙ $p \vee q, \sim p \therefore q$ önermesini doğruluk tablosuna çevir.

I. II. $s_n \sim(s_n)$

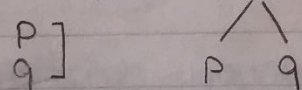
pq	$p \vee q$	$\sim p$	q	$\sim q$
D D	D	Y	D	Y
D Y	D	Y	Y	D
Y D	D	D	D	Y
Y Y	Y	D	Y	D

• öncüller birlikte doğruluk sonuca yanlış çıkmaz.

→ çıkarım geçerlidir.

46

⊙⊙ $p \wedge q, p \vee q, p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$

@hayalleregidenyolum

$\sim(p \wedge q) \equiv \sim p \vee \sim q$] "De Morgan" kuralı

$\sim(p \vee q) \equiv \sim p \wedge \sim q$

$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$

$\sim(p \Rightarrow q) \equiv \sim(\sim p \vee q)$

$\equiv \sim \sim p \wedge \sim q$

$\equiv p \wedge \sim q$

$$\sim(\wedge) \equiv \vee$$

$$\sim(\vee) \equiv \wedge$$

$$p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$$

I. $p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$
 II. $r \Rightarrow q \equiv \sim r \vee q$
 III. $p \vee r \equiv p \vee r$
 $\therefore q$

$$\begin{array}{ccccc} p & q & r & s & t \\ \sim p & \sim q & \sim r & \sim s & \sim t \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \textcircled{r} \\ \textcircled{r} \end{array} > \underline{r} \text{ tek olarak alınır.}$$

I. $p \Rightarrow q \equiv \sim p \vee q$
 II. $p \Rightarrow r \equiv \sim p \vee r$
 III. $\sim q \vee \sim r \equiv \sim q \vee \sim r$
 $\therefore \sim p$

ahayallere giden yolum

I. $p \Rightarrow \sim q$ II. $\sim q \Leftrightarrow p$ III. $\sim(\sim p \wedge \sim q)$
 $\sim p \vee q$ $\sim q \Leftrightarrow p$ $\sim(\sim p \wedge \sim q)$

D	Y	(sn)	D
D	D	Y	D
Y	D		Y
Y	Y		Y

→ çıkarımın geçersiz olmasının nedeni nedir?

→ geçersizdir.

47

I. $\sim p \vee q$ II. $p \Rightarrow q$ III. $p \Leftrightarrow q$

D	D	→	D
D	D	→	Y
D	D	→	Y
Y	Y	→	D

→ 1. ve 2. önerme eşdeğer, diğerleri değildir, neden?

I. $p \wedge q$
 II. $q \Rightarrow p$
 $\therefore p \vee q$

	I. $p \wedge q$	II. $q \Rightarrow p$	SN $p \vee q$
DD	D	D	D
DY	Y	D	D
YD	Y	Y	D
YY	Y	D	Y

→ geçerlidir.

Ali çalışandır. = p
Basit önerme

$$\begin{aligned} \vee &\equiv (\wedge) \sim \\ \wedge &\equiv (\vee) \sim \\ p \vee q &\equiv p \equiv q \end{aligned}$$

Ali çalışandır. = Fa
Ad yüklem
a F
b G
c H

Basit önermedir

48

Ali çalışkan değildir. = $\sim p$ = Bileşik

Ali çalışkan değildir. = $\sim Fa$ = Bileşik

Ali ve Ahmet çalışkan değildir. $(\sim p \wedge \sim q)$ Bileşik
 $(\sim Fa \wedge \sim Fb)$ önerme

X, $\rightarrow$ 1'li yüklem

X, y $\rightarrow$ 2'li "

X, y, z $\rightarrow$ 3'lü "

Ahmet başarılıdır. = Fa Birli yüklem

Ali, Hasan'ın kardeşidir. $F^2 ab$ İkili yüklem

3, 2 ile 4 arasındadır. $F^3 abc$ Üçlü yüklem

$$\begin{aligned} \rightarrow (6 > 3) &\Rightarrow \sim (8 < 6) \\ a F b &\Rightarrow \sim (c G a) \\ F^2 ab &\Rightarrow \sim (G^2 ac) \end{aligned}$$

@hayalleregidenyolum

$\forall x Fx$ = Her X, Fx Genel Niceleyici $\wedge$

$\exists x Fx$ = Bazı X, Fx Tikel Niceleyici $\vee$

$\forall x Fx$ X = meyvedir. E = {nar, elma, üzüm}
 $(Fa \wedge Fb \wedge Fc) = D$
 $D \wedge D \wedge D = D$

{nar, elma, kabak}

$D \wedge D \wedge Y$

$D \wedge Y = Y$

x = metal

$$\textcircled{11} \forall x Fx \quad E = \{a, b, c\}$$

$$Fa \wedge Fb \wedge Fc$$

$$\textcircled{12} \exists x Fx \quad E = \{\text{çelik, demir, çom}\}$$

$$D \vee D \vee Y$$

$$D \vee Y = \textcircled{D}$$

$$\rightarrow \sim \forall x Fx \equiv \exists x \sim Fx$$

$$\sim \exists x Fx \equiv \forall x \sim Fx$$

$$\sim \forall x \sim Fx \equiv \exists x Fx$$

$$\sim \exists x \sim Fx \equiv \forall x Fx$$

Tom insanların yolunu bulup söylenemez.

$$\textcircled{13} (\sim \forall x Gx) \text{ önermesinin eşdeğeri nedir?}$$

$$\equiv \exists x \sim Gx$$

49

$$\textcircled{14} \text{ Hiçbir insan ölümsüz değildir. } \sim \forall x Fx$$

$$\textcircled{15} \forall x Fx \rightarrow \text{Tümel Basit}$$

$$\forall x (Fx \Rightarrow Gx) \rightarrow \text{Tümel Basit}$$

$$\exists x Fx \rightarrow \text{Tikel Basit}$$

$$\exists x (Fx \wedge Gx) \rightarrow \text{Tikel Basit}$$

$$\forall x Fx \Leftrightarrow \exists x Fx \rightarrow \text{Genel ve Bileşik önerme}$$

önerme
eklemi

$$\rightarrow \text{Hangisi Birli açık önermedir?}$$

$$3x - 5y = 10$$

$$x_1 < y_1$$

$$3x + 5y + 2z = 0$$

$$3x^2 + 5x^2 + 6 = 0 \rightarrow \text{Birli açık önerme}$$

$$x_1 < y_1 < z_1$$

$$\rightarrow \text{Bazı kuşlar kanatlıdır ama uçmaz.}$$

$$\exists x (Fx \wedge \sim Ux)$$

I.

$$\rightarrow \text{Bütün insanlar düşünceliler, hoşgörülü ve sâipli karakterlidirler.}$$

II. Göksel düşünceli değildir.

$$\text{I. } \forall x (Fx \Rightarrow Gx \wedge Hx)$$

$$\text{II. } \sim Fa$$

$$\therefore \sim Ga \wedge \sim Ha$$

I.

• Problemleri olan insanlar yardıma ihtiyacı duyarlar.

I. $\forall x (Fx \Rightarrow Gx)$

II. Ahmet problemlidir.

• Ahmet'in yardıma ihtiyacı vardır.

II. Fa

• Ga

50

•• I. Toplumda düzen verebilmek için toplum yasalarını bilmek gerekir.

I. $\forall x (Fx \Rightarrow Gx)$

• Toplum düzene sokulamamıştır.

II. ? $\sim Ga$

• $\sim Fa$

@hayalleregidenyolum

•• $\forall x Fx \Rightarrow \exists x Gx$ önermesinin $E = \{1, 2, 3\}$ tekli ağıllımı?

$$(F_1 \wedge F_2 \wedge F_3) \Rightarrow G_1 \vee G_2 \vee G_3$$

FELSEFE TERİMLERİ

- **Rasyonalizm** : Akılcılık
- **Empirizm** : Deneycilik
- **Sensüalizm** : Duyumculuk
- **Kritisizm** : Eleştiricilik
- **Pozitivizm** : Olguculuk
- **Pragmatizm** : Faydacılık
- **Entüisyonizm** : Sezgicilik
- **Analitik Felsefe** : Dil çözümlemesi
- **Fenomenoloji** : Öz Bilimi
- **Rölativizm** : Görecelik
- **Septisizm** : Şüphencilik
- **Nihilizm** : Hiçlik
- **Epistemoloji** : Bilgi felsefesi
- **Ontoloji** : Varlık felsefesi
- **Etik** : Ahlak felsefesi
- **Estetik** : Sanat felsefesi
- **İdea** : Düşünce
- **Metafizik** : Fizik ötesi
- **Tin(Geist)** : Ruh
- **Realizm** : Gerçekçilik
- **Polyteizm** : Çoktanrıçılık
- **Monoteizm** : Tektanrıçılık
- **Teizm** : Tanrıçılık
- **Deizm** : Tanrı evreni yaratıp kendi haline bırakmıştır.
- **Dogma** : Şüpheye ve ılerlemeye kapalı ilke.
- **Ateizm** : Tanrının varlığını reddeden görüş.
- **İdealizm** : Varlığın ruh ve düşünce cinsinden olduğunu ileri süren öğretisi.
- **Kozmos** : Düzene sokulmuş evren.
- **Materyalizm** : Maddecilik
- **Monizm** : Tekcilik
- **Düalizm** : İkiçilik
- **Determinizm** : Yazgıcılık
- **İndeterminizm** : Mutlak özgürlükçölük
- **Hedonizm** : Hazcılık
- **Egoizm** : Bencillik
- **Anarşizm** : Kuralsızlık
- **Epizantropizm** : Varoluşçuluk
- **Teoloji** : Tanrının varlığını araştıran ~~ilmi~~ dalı. Felsefe
- **Agnostisizm** : Bilmemezçilik
- **Sofizm** : Kuşkuçuluk
- **Panteizm** : Tüm tanrıçılık
- **Mistikizm** : Gizemcilik

@hayalleregidenyolum